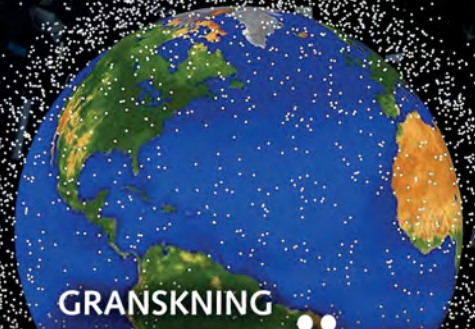

VERITAS

ARCANA

MYSTERIER • GÅTOR • HEMLIGHETER

MASSORO BOKANSKRIFFTE FÖRLAG
ARCANA 5 - 2017
N. 2 - SEK 50,00
ISSN 2000-3783
9 772000 372003

GRANSKNING

RYMDSKRÄP

FARAN FRÅN RYMDEN

ÄRAN, BLODET OCH ARENAN

21 april 753 f.Kr.
ROMS FÖDELSE

ARCHEOASTRONOMY

Newgrange
A Neolithic Passage Tomb in Ireland

KRIMINOLOGI:
Blev den makedoniska
kungen mördad?

FOENICULUM
VULGARIS
Kärlekens och magins krydda

HISTORIA
HUNNERNÄ
Krigarna från Sibirien

ALEXANDER DEN STORE
SIWAOASEN
OCH ORAKLETS SPÅDOM

CRIME SCENE DO NOT CROSS

Don't count every second.
Make every second count.

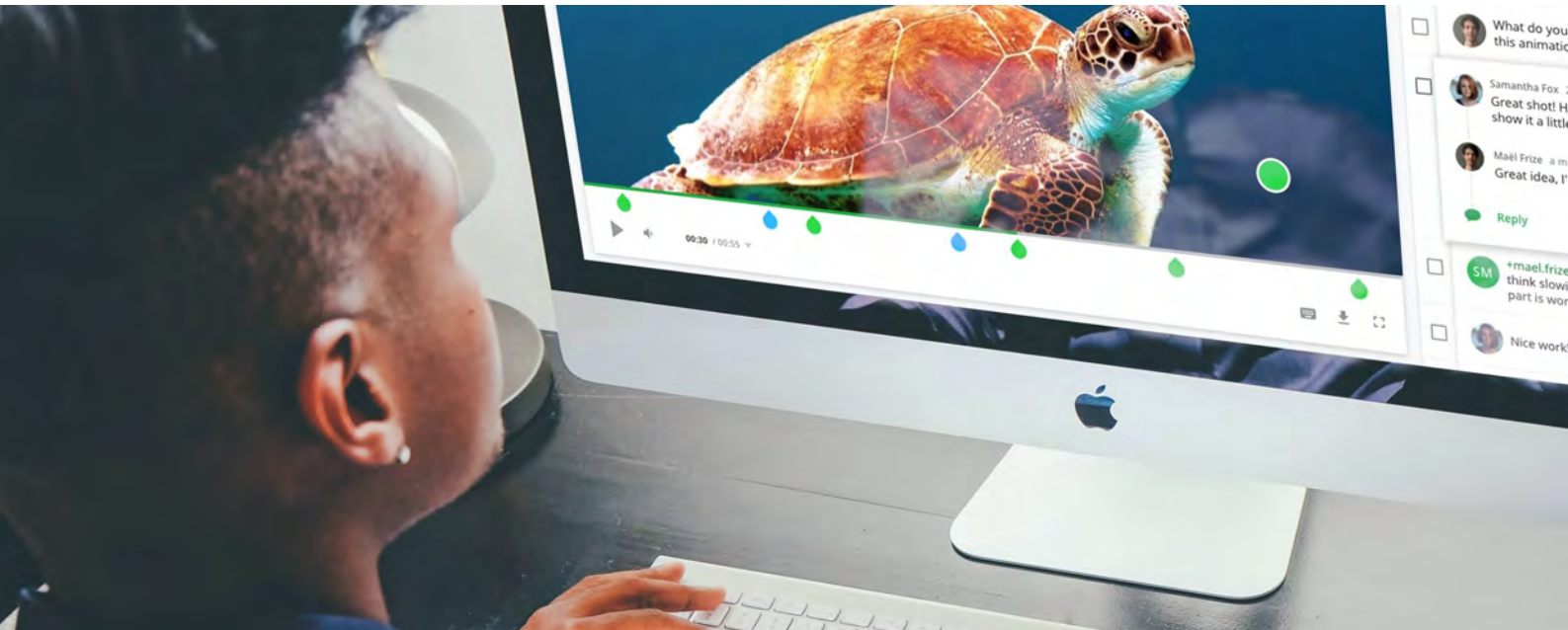
The 24 hour one hand watch.

slow
slow-watches.com

Streamline Your Creative Workflow

Clients and co-workers comment on your files directly in the browser. It works great for images, videos, audio files and documents.

Manage reviews and approvals in your browser

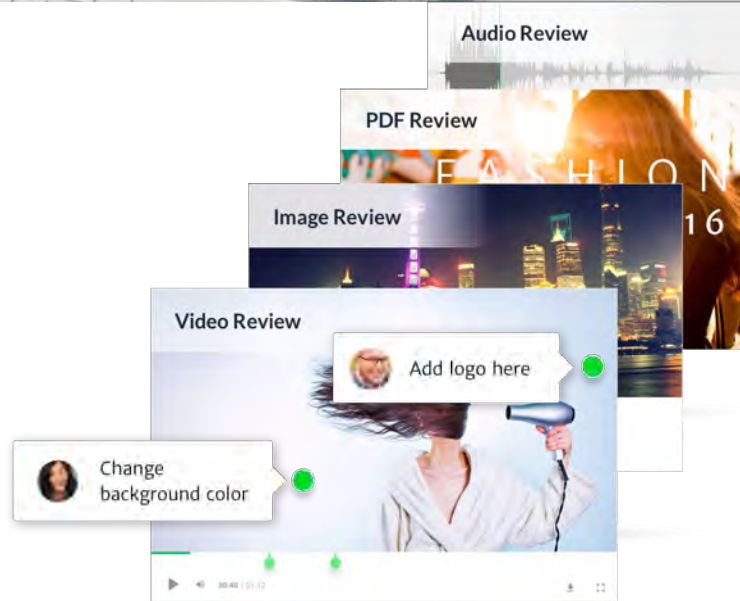
Share, review and approve your content online. Your clients and coworkers add comments directly in the browser. No installation required!

Comment on videos, designs and pdf

Get actionable, visual feedback from your clients and co-workers. Simply annotate videos, images and pdf documents and add change requests.

Fast client feedback without signup

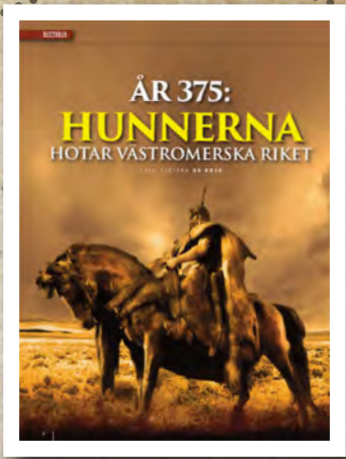
Thanks to secure links your reviewers are able to provide feedback without signing up. By the way, did you know that you can share your review links in many tools like Slack, Trello or Basecamp?

START YOUR FREE TRIAL NOW

WWW.FILESTAGE.IO

INNEHÅLL

8 ÅR 375: HUNNERNA HOTAR VÄSTROMERSKA RIKET

20 "SPACE JUNK"
HISTORIEN OM RYMSKROTET

26 ALEXANDER DEN STORE
SIWAOASEN OCH ORAKLETS SPÅDOM

80 NEWGRANGE A NEOLITHIC
PASSAGE TOMB IN IRELAND

58 FOENICULUM VULGARIS
KÄRLEKENS OCH MAGINS KRYDDA

66 DIES NATALIS
ROMS FÖDELSE OCH DE TIDLÖSA
GLADIATORERNA

VÄLKOMNA

Alexander den store hör till en av antikens främsta härledare, och med sin armé nådde han platser där inga strider utkämpats tidigare. Ett orakel, en profetia viskad i mörkret i den egyptiska guden Amons heliga tempel kom att för

evigt prägla den makedoniske kungens öde och den antika världen. Mord, konspiration eller naturlig död? Hur dog Alexander den store? Space junk: vilka risker finns inför framtida rymduppdrag och för oss här på jorden, om vi inte kan kontrollera problemet med rymdskräpet som kretsar ovanför oss? Dies natalis, Roms födelsedag! Denna stad firar mer än två tusen år, och glänser fortfarande som en juvel inbäddad i århundraden av ära. Gladiatörer, ritualer och historia som gjort Rom till *Caput mundi*. Hunnerna och Attila: det barbariska folket återberättad av de antika källorna.

Newgrange: stjärnornas språk och arkeoastronomi i skildringar av spiraler på den megalitiska platsen i England. Det är kryddan för kärlek och magi, den vilda fänkålen har föryngrande och läkande egenskaper... Allt detta och mycket mer i Veritas Arcana. Trevlig läsning!

Massimo Bonasorte

FÖLJ OSS

www.facebook.com/arcana.magazine

[@arcanamagazine](https://twitter.com/arcanamagazine)

[veritas_arcana](https://www.instagram.com/veritas_arcana)

DENNA MÅNAD HAR VI UPPTÄCKT

ATTILA HUNNERNAS KUNG var Guds gissel. Hunnerna invaderade det östra riket och sedan i väst (440-452 e.Kr.).

18000 ÄR de objekt som lanserats i rymden sedan 1957. Endast 1100 är aktiva resten är rymdskrot.

323 F.KR. DÖR Alexander den store, kanske av förgiftning. Den makedoniske kungen utvidgade riket till Indien.

Chefredaktör

Massimo Bonasorte - massimo.bonasorte@arcana.se

Redaktion

Ansvarig utgivare
Maria Emetorp
art@arcana.se

Grafisk form

Rose-Marie Emetorp - Art Director
art@arcana.se

Marknad

art@arcana.se

Medarbetare:

Massimo Bonasorte, Rosemarie Emetorp, Rafn Sigurbjörnsson, Alessandro Ciccarese, Roberto Di Gennaro, Carolyn Emerick, Luciana De Rose, Giovanna Marini.

VERITAS ARCANA

Nummer 2 – 2017
Webbmagasin: pris 50,00 kr

Utgivare

Massimo Bonasorte Förlag
Måns Bryntessonsgatan 17A
415 03 Göteborg
+46 0700-142250

Hemsida

www.arcana.se
art@arcana.se

Redaktionen ansvarar ej för inskickat, ej beställt material. Eftertryck förbjudet utan utgivarens tillstånd. För copyright på texter och bilder har redaktionen begärt tillstånd av upphovsnehavarna. I de fall dessa varit okontakbara, finns vi till förfogande för betalning.

VERITAS
ARCANA
MYSTERIA GÅTOR • HEMLIGHETER

Ísland

photo © RAFN SIGURBJÖRNSSON - WWW.ISLANDSMYNDIR.IS

ÅR 375: HUNNERNNA HOTAR VÄSTROMERSKA RIKET

text: LUCIANA DE ROSE

Nedan, Attila hunnernas kung, en illustration från Nürnbergkrönikan.

Mellan åren 370–375 vällde en asiatisk befolkning, hunnerna, fram i Europa och ödelade allt som kom i deras väg och spred förödelse och skräck under sin framfart. De besegrade alanerna, sveberna och vandalerna och rubbade gränsernas instabila jämvikt. De trängde ända fram till floden Donau där förtrupperna plötsligt hotade ostrogoternas läger. Hunnerna verkade ha dykt upp från ingenstans helt oväntat. De hade intagit en kilformation och ostrogoterna som blivit inklämda mellan hunnerna och Donau föredrog att välja det minst ofördelaktiga alternativet för att komma undan. Ostrogoterna hade inte någon erfarenhet av navigering men trots detta valde de floden och trängde in i det Romerska rikets territorium. Episoden startade en kedjereaktion som kulminerade med Roms plundring år 410. En del antika källor anger denna händelse som början på slutet för det romerska riket: *”Den främsta orsaken till all ödeläggelse och de*

Ovan, La invasión de los Bárbaros en målning av Ulpiano Checa.
På följande sida, längst ner till höger angriper barbarerna staden Aquileia i Italien (Chronicon Pictum).

olika katastrofernas ursprung som [guden] Mars raseri framkallade, och som vände upp och ner på allting, och en brand som man aldrig sett maken till tidigare, var, såvitt som vi ser det, följande: hunnernas folk, som var föga känt av de forntida historikerna, som bor på andra sidan av Azovska sjön utmed ishavet och går över alla gränser vad det gäller barbariska handlingar¹⁾.

Historikern Zosimus framhåller hur det asiatiska kavalleriet var mycket snabbt i de fientliga anfällen. Trots att även han avslutar ämnet på ett överdrivet kortfattat sätt repeterar han i korthet historikern Ammianus Marcellinus redogörelse: "... Ett barbariskt folk reste sig mot de skytiska folken vid Donau. Det var ett folk som en gång

Litografi av Attila.

var okänt som då dök upp helt plötsligt. Det kallades hunner. Kanske vore det bättre att kalla det "kungliga skyter" eller som Herodotos säger, de trubbnosiga, svaga männen som bor vid Donau; kanske kom de via Asien till Europa: i själva verket, som jag har upptäckt, berättas att Kimmeriska Bosporen som hade omvandlats till fast mark av leran som floden Tanais fört med sig, gjorde det möjligt för dem att passera till fots från Asien till Europa²⁾.

Ammianus lokaliserade ursprungslandet för detta folk, som var det grymaste Romarriket dittills hade sett, till glaciärområdet vid Azovska sjön i nordöstra Mindre Asien. Zosimus framlade sedan en hypotes på hur detta folk som "en gång var okänt"

hade vandrat från Asien till Europa. Fenomenet med sedimenteringen av förvittringsgrus, ”jord och lera”, som floden Don (under antiken kallad Tanaï) dragit med sig skulle ha gjort marken fast och på så sätt gjort det möjligt att passera till fots. Tidigare hade bara Ptolemaios i mitten av det första århundradet efter Kristus åberopat ett folk från ”Chunoi” som bodde på stäpperna norr om Kaukasus mellan roxolaner e och bastarner³. Därefter finns inga spår av dem i de litterära källorna. Den kristna historieskrivningen framhäver dock även en antydning till farhåga inför de barbariska folkens uppenbara raseri. Ambrosius, Milanos biskop, tog under åren 386-388 upp dåtidens händelser

och relaterade dem till Jesus profetia om förstörelsen av Jerusalems tempels. Biskopen betonade allvaret med hunnernas krig mot alanerna och alanernas krig mot goterna

som ledde till folkvandringar. Migrationsprocesserna berörde i hög grad Romarriket och var ett förebud om en moralisk och medborgerlig kris förutbestämd att förvärras. De et-

Nedan, mötet mellan påven Leo I och Attila, en målning av Raffaello Sanzio.

niska katastroferna, hävdade Ambrosius, hade landsförvisat goterna vilket i sin tur hade gjort romarna till landsflyktingar i sitt eget hemland. Överallt rådde hungersnöd och pest, resultatet av ett krig som aldrig utkämpats men hade medfört samma effekter⁴.

Okänt ursprung

Paulus Orosius i sina ”Sju böcker av historia mot hedningarna” drog sig inte för att redogöra för händelser som inträffat under det trettonde året då Valens var romersk kejsare: i ett ”plötsligt raseriutbrott” kastade sig hunnernas folk över goterna som tvingades överge sina hem⁵.

Men vad vet man egentligen om detta folks ursprung? Herodotos⁶ var den förste som relaterade till hästarna som folkgruppen (bosatt i regionerna på andra sidan om Donau) red: ”Det sägs att deras hästar... är små och trubbnosiga och olämpliga för att bära en människa”. Den syriske historikern är emellertid den som ger mest information om detta folk. Marcellinus betonar hunnernas grymhet, som ”överträffar alla gränser av barbariska handlingar”, som den främsta orsaken till det Romerska rikets fördärv. Bland barbarerna var hunnerna, barn till

onda andar och gotiska häxor som blivit landsförvisade av kung Fritigern, de mest avskyvärda och skrämmande⁷⁾: ”De har för vana att med en kniv göra djupa fåror i de nyfödda barnens kinder, eftersom de vill att skäggväxten ska växa mindre på grund av ärrbildningarna, och de åldras skägglösa, utan skönhet och påminner om enucker. De har kraftiga och robusta kroppar, stor nacke och de är egendomligt

fula och böjda, så till den grad att man skulle kunna anse dem vara tvåbenta djur eller liknande grovt snidade stammar som finns på broräcken⁸⁾).

Ur bildbeskrivande och litterär synvinkel gav det Romerska rikets officiella politiska propaganda resultat. Ett ofta förekommande motiv var de besegrade fienderna, som framställdes som grymma vilddjur, i motsats till den segrande romerske generalens triumftåg. Historikern från Antiokia fortsätter just så här: ”de är så råa i sitt levnadssätt att de varken behöver eld eller kryddor i maten utan livnär sig på rötter från vilda örter och halvrikt kött från vilket djur som helst som de värmer en stund mellan sina lår och hästryggarna⁹⁾”. Skillnaden mellan de civiliserade romarna och de ociviliserade barbarerna ökade ännu mer i levnadssättet. De utsökta romerska maträtterna, som gett upphov till böcker tillägnade kokkonsten som *De re coquinaria* av Marcus Gavius Apicius, tillagades över öppen eld och var ett tecken på civilisation och raka motsatsen till den mat som dessa vildar åt och rätt kött endast uppvärmts med kroppsvärmen från människan eller häst.

Ovanliga traditioner

Även beträffande bostäderna hade hunnerna annorlunda vanor, trots att de i praktiken levde som alla nomadfolk. De kunde inte stå ut med fasta bostäder, deras tak var himmelen.

Levnadsförhållandena var hårda, redan som barn blev de vana att uthärda alla sorters väderförhållanden, klimatombyten eller att vara utan mat och vatten¹⁰⁾.

Det enda som gjorde de lugna var de ständiga förflyttningarna som var liktydiga med försvar. Väggar som för-

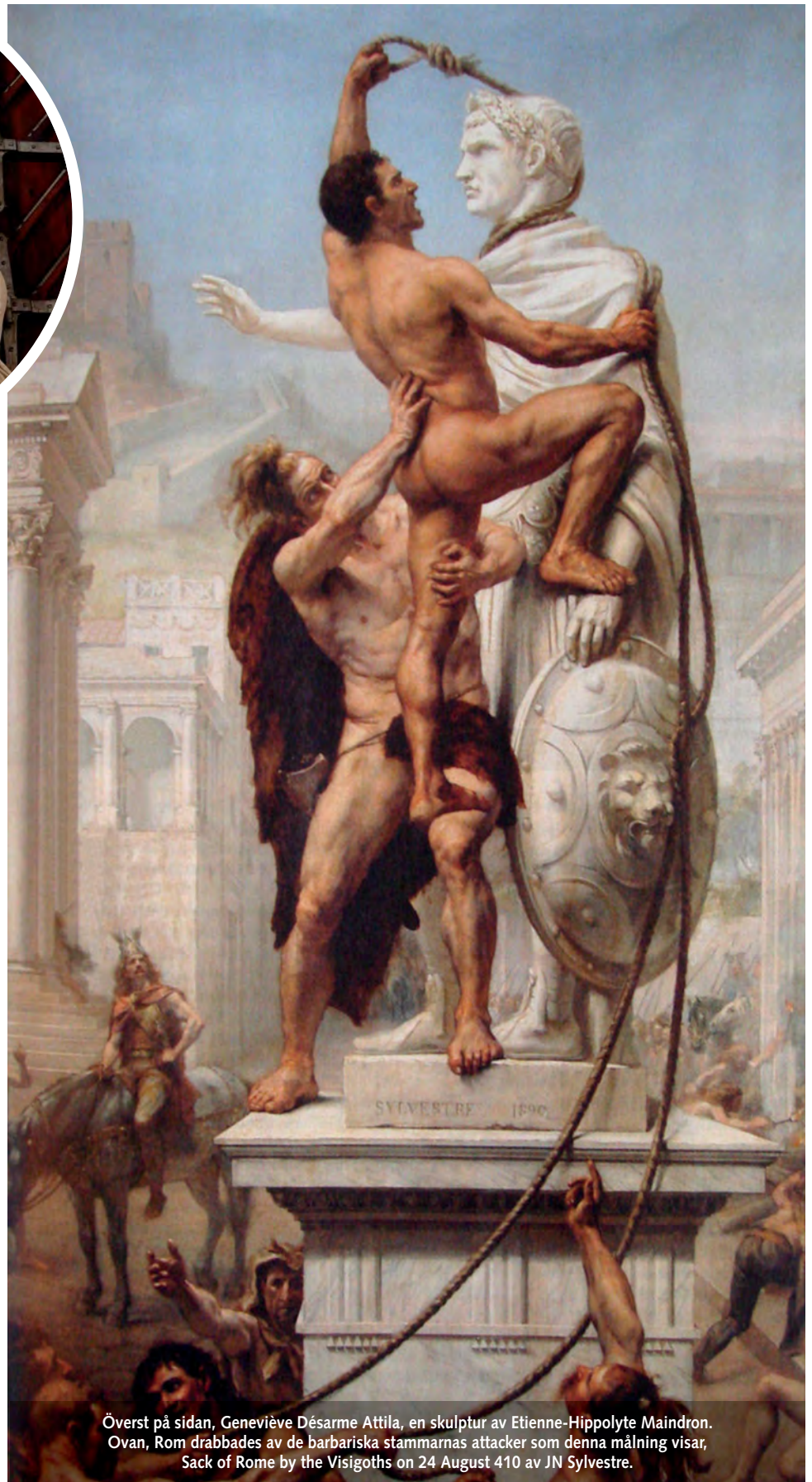

ankrades i marken ansågs vara farliga. Hunnernas kläder var mycket enkla och bestod av en enda, grov tunika som alltid bars ända tills den blev helt utsliten och först då utbyttes mot en ny. Under de kalla årstiderna användes kläder sydda i päls. När Ammianus Marcellinus beskrev skillnaderna mellan de ociviliserade hunnernas levnadssätt och den romerska civilisationen underströk han avsaknaden av kläder för hemmabruk och kläder för offentligt bruk som var den romerska sedvänjan. Det är uppenbart att ett folk som uteslutande levde på hästryggen och på vagnar inte hade något behov av kläder för sociala tillställningar: ”De använder bågformiga mössor och täcker de lurviga benen med getskinn¹¹⁾.

Hela livet fortskred på hästryggen. Hunnerna åt, drack och förhandlade affärer på hästryggen; de till och med lyckades falla i djup sömn lutade mot hästens grova nacke. De var så vana att sitta på sina hästar att även striderna skedde med dem fjättrade vid sadlarna. Skorna var inte formade efter fötterna och därför kunde de inte promenera bra, och var alltså ”föga lämpade för att strida till fots”.

Zosimus bekräftar Ammianus vitt-

Överst på sidan, Geneviève Désarme Attila, en skulptur av Etienne-Hippolyte Maindron.
Ovan, Rom drabbades av de barbariska stammarnas attacker som denna målning visar, Sack of Rome by the Visigoths on 24 August 410 av JN Sylvestre.

Barbarernas attacker, grymhet, plundringar och våldtäkter kan också noteras i målningen av Victor Delacroix.

nesmål om hunnernas invasion och attacken mot goterna och den ovanliga vanan att flytta sig tillsammans med hela klanen. På det hela taget är han överens om deras skicklighet som ryttare och deras relativa oförmåga att stå stadigt på benen: ”I vilket fall som helst flyttade de sig framåt med hästarna, kvinnorna, barnen och allt som de hade med sig och anföll skyterna som bodde vid Donau. De var inte kapabla att utkämpa strider man mot man och hade

heller inte kunskap om det: hur skulle de ha kunnat lyckas med det, dessa män som var oförmögna att stå stadigt på benen då de levde och sov på hästryggen? Av den anledningen orsakade de en svår massaker bland skyterna med anfall och lämpliga reträtter och pilskjutning från de galopperande hästarna¹²⁾.

Men lite längre fram motsäger sig Ammianus vad gäller striderna man mot man. Hunnerna var de mest fruktade, på långt håll kämpade de med

spjut och på nära håll med rep som hade tyngder i ändarna. Detta vapen användes med osedvanlig skicklighet och blockerade motståndaren eller hästarnas ben och hindrade dem från att röra sig, ”efter att snabbt ha tillryggalagt avståndet som skilde de från motståndarna kämpar de man mot man med svärd utan någon som helst respekt för det egna livet¹³⁾.

Förutom dödsföraktet och stort mod hade hunnerna nya vapen som på grund av deras skicklighet var dödliga för romarna. Detta folk var en krigsmaskin som livnärde sig på strider. Resten av livet fortskred på hästryggen. Ammianus Marcellinus sammanfattar kort de politiska och sociala lagar som gällde och styrde gruppen: i sammankomster då beslut om viktiga ämnen och gemensamma intressen gjordes. De har ingen kung men låter sig styras av en ledare som är en skicklig krigsförare. Den fåordighet med vilken det sociala mönstret förklaras visar den institutionella enkelhet i det system som rådde hos hunnerna. I gengäld var detta folk utan lagar alltid redo att kämpa vid behov. Hunnernas teknik

var i det närmaste oslagbar. Djuriska vrål sporrade krigarna till mod och höll fienden i skräck. Kilformeringen gjorde att möjligt att attackera med blixtanfall. Man utnyttjade det initiala överraskningsmomentet så att löstes grupperingen upp och skapade förvirring inom fiendens led.

Ammianus återkommer regelbundet till allmänna fraser i den misskrediterande beskrivningen av fienderna: man kan inte lita på hunnerna, de är förrädare och respekterar inte vapenvilor; deras djuriska raseri åsidosätter alla känslor så att de inte kan skilja på gott och ont; de låter sig lätt dras med av ilska och lika lätt lugnar de ner sig; de har ingen som helst respekt för religioner eller vidskepligheter men i gengäld har de en enorm aptit på guld¹⁴.

Detta folk utan land och utan gud kom en dag att mötas i kamp mot alanerna: "... uppfyllda av en mycket stark önskan att plundra de andra, nådde de fram till alanerna, de forntida massageterna, genom att under vägen ha rånat och massakrerat grannfolken¹⁵..."

Hunnerna attackerade alanerna strax efter år 370. Befolkningen underkuvades och tvingades bilda en allians med dem och tillsammans utplånade de det stora ostrogotiska riket som då nått en sådan omfattning att det sträckte sig mellan två hav, Baltiska havet i norr och Svarta havet i söder. Denna händelse, en veritabel våldsamt virvelvind, orsakade en framstöt som både direkt och indirekt påverkade det Romerska rikets ordning och flödet av de germanska folkvandringarna.

Litteraturförteckning:

- 1) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 1.
- 2) Zosimus *Historia Nova*, IV, 20, 3.
- 3) Ptolemaios, *Geografia*, III, 5, 25.
- 4) Ambrosius av Milano *Expositio in Lucam*, X, 10.
- 5) Paulus Orosius *Historiarum adversus paganos libri VII* ("Sju böcker av historia mot hedningarna") VII, 33, 9-10.
- 6) Herodotus *Historia* V, 9, 2.
- 7) Jordanes, *Getica*, 127 f. XXXI, 2, 2.
- 8) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 2.
- 9) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXI, 2, 3.
- 10) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 4.
- 11) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 6.
- 12) Zosimus, *Historia Nova* IV, 20, 4.
- 13) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 9.
- 14) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 7, 8, 1.
- 15) Ammianus Marcellinus, *Res Gestae* XXXI, 2, 12.

Ovan, vandalerernas kung Genserik plundrar Rom, år 456 i en målning av K. Pavlovic Brjullov.

UPPTÄCK APULIEN MED VERITAS ARCANA OCH MASSERIA QUIS UT DEUS

QUIS UT DEUS

MASSERIA, SPA & RESORT AD 1710

Välkomna till regionen Apulien i Italien.

Låt er hänföras av en av Italiens mest charmiga regioner där de antika traditionerna fortfarande bevaras och lever vidare.

Njut av en semester på vår gård i de fascinerade *trullerna* på "QUIS UT DEUS", som ligger omgiven av hundraåriga olivträd och typisk medelhavsnatur. Masseria Quis ut Deus kan erbjuda tio dubbelrum, inredda med specialdesignade trä möbler.

Uppväck dina sinnen och hämta välbefinnande i vårt underbara SPA, med magisk atmosfär för total avkoppling.

Vi erbjuder turkiskt ångbad, karbad enligt Kneipp's principen, kromoterapi och vitaliserande vattenmassage.

Vi tar även väl hand om er med traditionella rätter från det apuliska köket serverade med fantastiskt vin.

Uppge Veritas Arcana vid bokningen och du får priset reducerat 10%.

MASSERIA QVIS VT DEVS
Crispiano (TA) - ITALIA

www.masseriaquisutdeus.com
info@arcana.se - info@masseriaquisutdeus.com

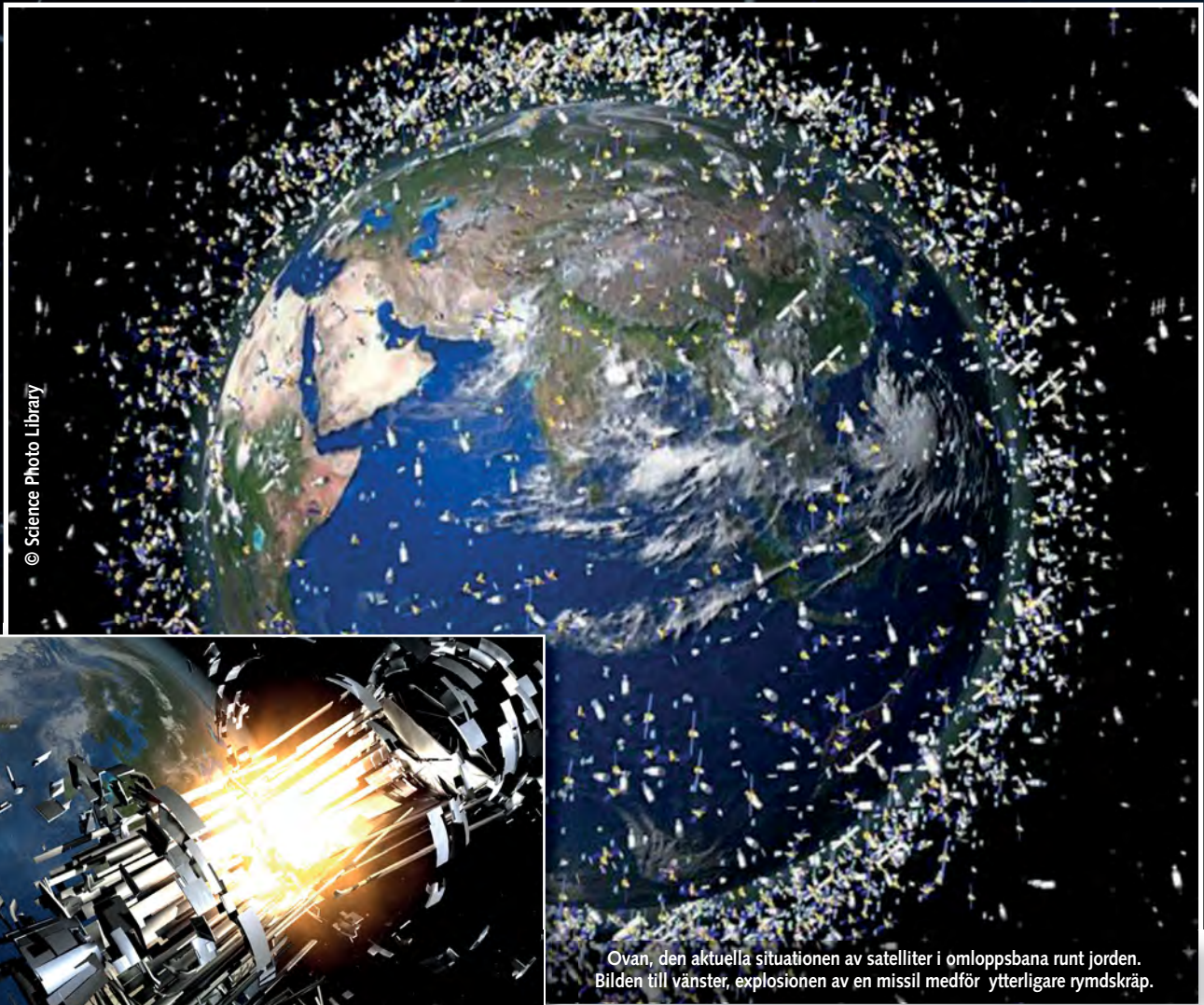
“SPACE JUNK”

© U.S. Air Force photo/Senior Master Sgt. John Rohrer

Majoren Jay Fulmer använder rymd- och missilanalysprogram för att spåra kända konstgjorda rymdobjekt i omloppsbanan runt jorden.

Historien om rymdskrotet

Ovan, den aktuella situationen av satelliter i omloppsbanor runt jorden. Bilden till vänster, explosionen av en missil medför ytterligare rymdskräp.

Miljöföroreningar, ett ord vars innebörd vi lärt oss mycket om, speciellt under de senaste åren då allt fler, mer eller mindre sofistikerade, sätt att förstöra vår planet tycks dyka upp. Ofta talar man om detta rent allmänt men vilka typer finns egentligen?

Luftföroreningarna är som vi vet, den mest utbredda kategorin och beror på fordonsavgaser, industriutsläpp och förbränningsanläggningar. Därefter vattenföroreningar som orsakas av avloppsvatten, hushållsavfall, en del slumpmässiga olyckor, eller industriella/ urbana avfall i allmänhet.

Ännu mer förödande är markföroreningar: en typ av kontaminering som förändrar den naturliga kemiska sammansättningen i marken på grund av kemikalier och gödselmedel, övergivande av icke-biologiskt nedbrytbart avfall, utsläpp av avloppsvatten och lösningsmedel.

Inte mindre viktigt är akustiska föroreningar: en hög buller- eller ljudnivå som orsakar irritation och störningar under vanliga aktiviteter, men också skador på miljön. Sedan, tack vare alla nya tekniker; elektromagnetisk förorening som magnetisk strålning från mobiltelefonmaster, mobiltelefoner, trådlösa enheter och de flesta instrument

som hör till datavärlden. Vi kan också inkludera termisk förorening: orsakad av värme och kan vållas genom mänsklig verksamhet, exempelvis förhöjning av temperaturen i vattendrag genom utsläpp av varmvatten från ett kraftverk, eller överhettning i luften över städer. Men det kan det också uppstå i atmosfären, som växthuseffekten, vilken orsakas av kontinuerliga utsläpp av gaser såsom metan, koldioxid och kolväten.

För att avsluta denna uppräknig vi har vi genetisk förorening: mer känd som GMO, genetiskt modifierad orga-

nism, en levande varelse där man målmedvetet förändrat arvsmassan med genetiska modifieringstekniker.

Till sist en kategori för vilken det i själva verket fortfarande inte finns någon riktig metod för omhändertagande eller konvertering, vi kan bara lagra avfallet som kommer att vara skadlig under tusentals år: radioaktiva föroreningar. Denna typ av förorening, sker till viss del i industrianläggningar, eller kärnkraftverk genom olyckor och driftstörningar, men också, något som det tyvärr inte finns mycket information om, un-

Ovan, en konstnärlig tolkning av Laser Broom.

der topphemliga militära experiment runt om i världen. Efter denna långa lista av möjliga hot mot människans överlevnad på denna planet, har vi dessutom uppfunnit en ny typ av kontamination vilket är det huvudsakliga ämnet för denna artikel: nedskräpning i rymden.

Debris or not Debris?

För att genast klargöra vad vi talar om kan man använda den engelska termen "space junk", som indikerar allt rymdskrot som kretsar över våra huvuden; från den förs-

NASAs Orbital Debris Program Office som kvartalsvis distribuerar Orbital Debris Quarterly News (ODQN), en publikation som främst fokuserar på den senaste forskningen inom ämnet rymdskrot.

Enligt officiella uppgifter, finns det cirka 170 miljoner enheter av avfall (skrot) mindre än 10 mm, och 670 000 enheter mindre än 10 cm, samt mer än 29 000 större delar! Baserat på forskning som utfördes under 2016 av det amerikanska Strategic Command har man spårat 17 700 objekt av artificiell tillverkning varav endast 1400 identi-

ta perioden av rymdutforskningen och rymdkapplöpningen till månen mellan Amerika och Ryssland.

Vi ska försöka vi ta fram lite fakta om detta oklara och lite svävande problem som inte tas upp speciellt ofta i media, å andra sidan, vem vill veta att veta att vår vackra blåa himmel är fylld med tusentals farliga föremål som kretsar i en evig omloppsbana kring jorden?

Dessutom, att beröra vissa ämnen skulle innebära en närmare inblick i hemligheter inom militär forskning och industriellt och militärt spionage. Så för att börja vårt äventyr bland allt rymdskrot kan vi säga att med "space junk" menar vi allt finns kvar i rymden sedan 1957, det officiella datumet för lanseringen av Sputnik.

Den mest auktoritativa källan inom temat rymdskrot är

fierades som fungerande satelliter. Men vilken sorts avfall handlar det om? Det finns många varierande föremål... Raketdelar, frysta bränsletankar, kvarlämnade föremål efter rymduppdrag, olika delar av utrustning såsom handskar, verktyg, små bitar metall som också tyvärr är de farligaste fragmenten som skapas genom explosioner och kollisioner.

Nyligen, i filmen *Gravity* med de två kända skådespelarna Sandra Bullock och George Clooney togs problemet med rymdskrot upp. Handlingen tar fart efter en kollision mellan satelliter som utlöser en kedjereaktion och förstör rymdstationen där de två huvudpersonerna arbetar. Det intressanta för oss nu är emellertid inte handlingen i filmen, utan den kedjereaktion som utlöses.

Satelliternas positioner och banor övervakas ständigt av USA:s militära styrkor. © www.army.mil

Denna typ av händelse kallas Kessler'syndromet, uppkallat efter NASA-forskaren Donald J. Kessler som 1991 föreslog ett scenario där den mängd skrot som finns i den lägre jordomloppsbanan når en sådan mängd att objekten i omloppsbanan ofta kolliderar, vilket skapar en kedjereaktion med exponentiell ökning av samma skrot vilket ökar risken för ytterligare kollisioner. Just nu verkar situationen i rymden vara under kontroll, enligt officiella uppgifter har hela 260 satelliter återvänt till marken och tagits om hand. Men om vi tittar på ökningen av skräp-objekt märker man en betydligt ökande kvantitet; under 1992 spårade man 5000 objekt, medan det 2017 finns cirka 21 000!

Laser kvasten!

Under namnet "laser broom" refereras till en möjlig lösning för att bli av med av rymdskrot-skräpet. 1990 började

amerikanska flygvapnet som en del av projektet Orion undersöka användningen av denna typ av "laser kvast". Enligt ett test utfört av NASAs Department of Defense's U.S. Space Surveillance Network under 2011, bekräftade att användningen av upprepade höga energi laserpulser avfyra direkt på mindre eller större avfall kunde förändra omloppet med 10 mm per sekund, en förändring som kunde tvinga föremålet tillbaka in i atmosfären. Men det är också möjligt, att användningen av laser istället kan leda till en ytterligare fragmentering av föremålet så att det minskar i storlek, vilket skulle göra dess omhändertagande nästan omöjligt.

För att få en uppfattning om farorna med rymdskrot finns en mycket upplysande artikel som publicerats på Livescience webbplats med titeln *How much junk is in Space?* En av de största kollisionerna inträffade när den ryska

Exempel på skador i en panel på en rymdstation orsakad av en kollision med skrot
25KV X72 0028 100.00 NASA

satelliten Kosmos 2251, vid den tiden ur bruk, av misstag kraschade i kommunikationssatelliten Iridium 33, som kretsade över Sibirien på 790 km höjd.

Kollisionen förstörde båda satelliterna som exploderade i tusentals små fragment. En annan katastrofal händelse inträffade 2007 när Kina avsiktligt förstörde en sina egna vädersatelliter (Fengyun-1C) på ca 850 km höjd, vilket skapade ett enormt moln av skräp. Nicholas Johnson, Chief Scientist för Orbital Debris på NASAs Johnson Space Center i Houston sade i ett uttalande att dessa två händelser drastiskt ökat mängden avfall i rymden i den lägre jordomloppsbanan med ca 60%. Det motsvarar ungefär samma mängd skräp som samlats ihop i rymden under 50 år! Vår europeiska ESA har också en hel del skräp i omloppsbana som de två satelliterna ERS och Envisat.

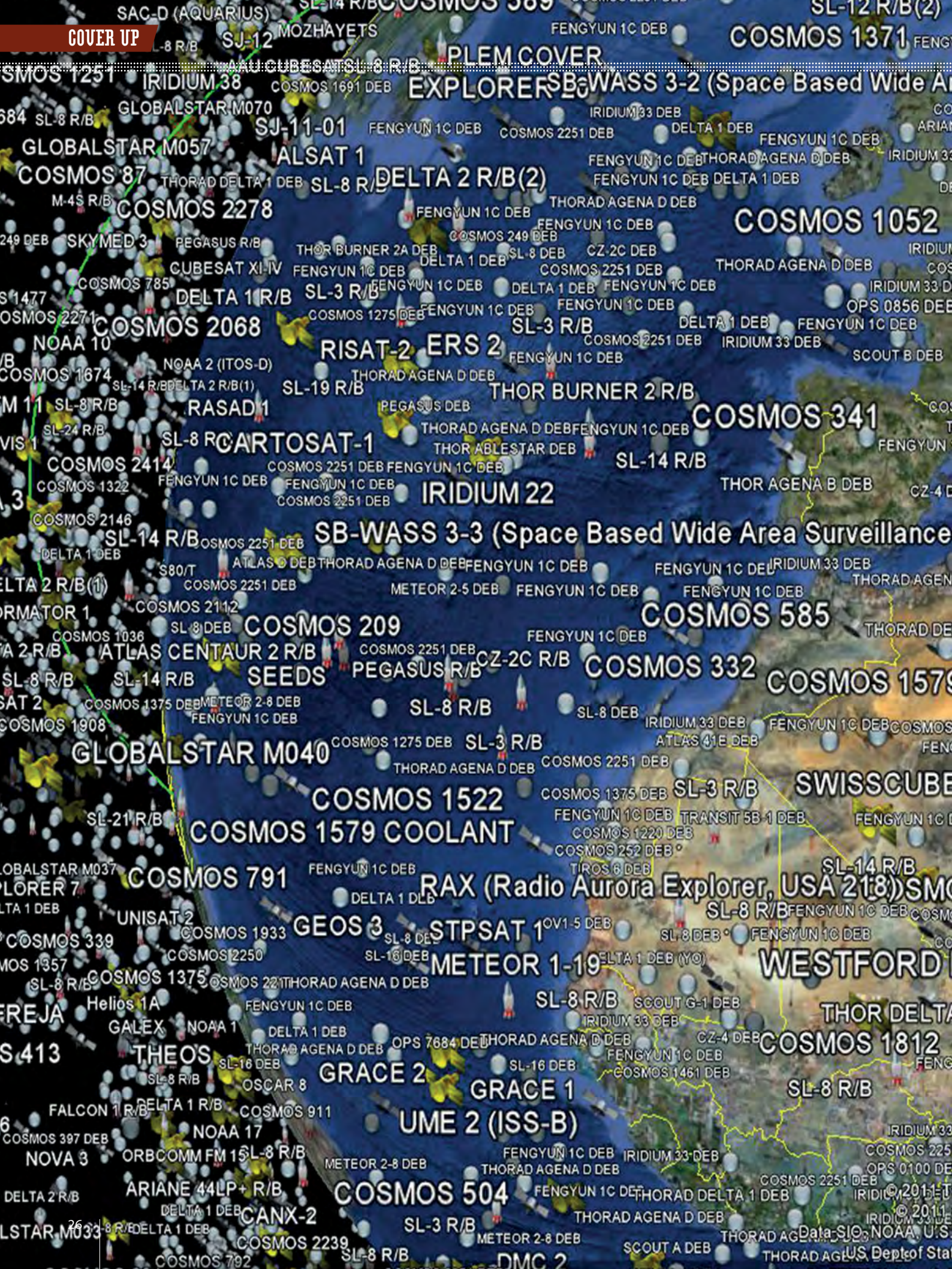
Allt under kontroll?

Vilka är då de instrument som står till vårt förfogande för att förstå omfattningen av rymdens nedskräpning?

Ovan och till höger, två exempel på nedfallet rymdskrot i Texas och i Mellanöstern.

COVER UP

COSMOS 1371

PLEM COVER

EXPLORERS SB-WASS 3-2 (Space Based Wide Area Surveillance)

GLOBALSTAR M057

ALSAT 1

DELTA 2 R/B(2)

COSMOS 1052

COSMOS 87

COSMOS 2278

DELTA 1 R/B

RISAT-2 ERS 2

COSMOS 341

COSMOS 2068

CARTOSAT-1

IRIDIUM 22

SB-WASS 3-3 (Space Based Wide Area Surveillance)

COSMOS 585

COSMOS 209

COSMOS 332

COSMOS 1579

ATLAS CENTAUR 2 R/B

SEEDS

PEGASUS R/B

GLOBALSTAR M040

COSMOS 1522

COSMOS 1579 COOLANT

SWISSCUBE

COSMOS 791

RAX (Radio Aurora Explorer, USA 218)

UNISAT-2

GEOS 3

STPSAT 1

METEOR 1-19

WESTFORD

THEOS

GRACE 2

GRACE 1

UME 2 (ISS-B)

COSMOS 1812

NOAA 1

FALCON 1 R/B

NOVA 3

ARIANE 44LP+ R/B

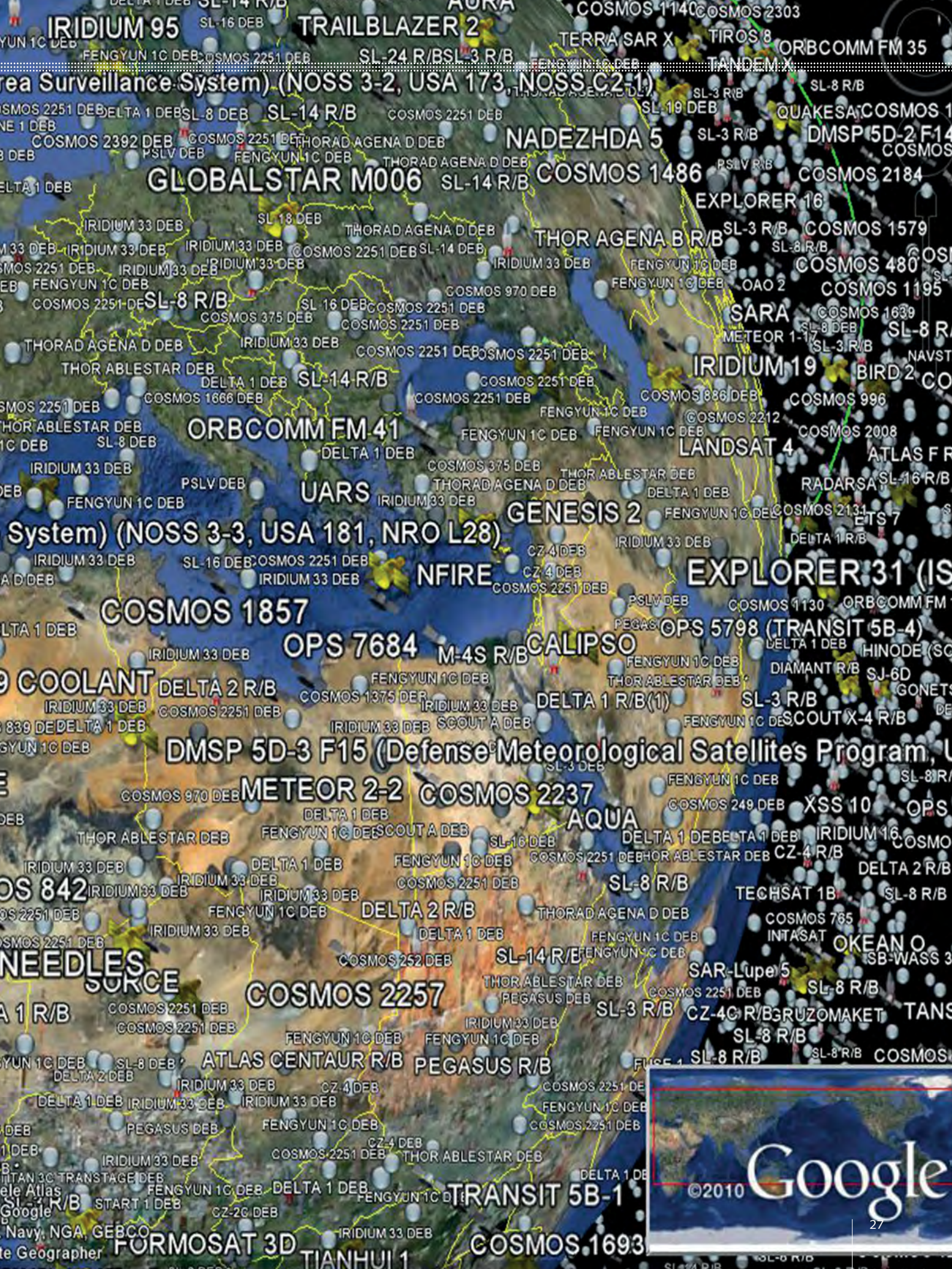
COSMOS 504

CANX-2

COSMOS 792

DMC 2

© 2011-12 Data SIO, NOAA, U.S. Dept of State

IRIDIUM 95

TRAILBLAZER 2

TERRA SAR X

TIROS 8

ORBCOMM FM 35

GLOBALSTAR M006

NADEZHDA 5

COSMOS 1486

EXPLORER 16

ORBCOMM FM 41

UARS

GENESIS 2

IRIDIUM 19

LANDSAT 4

System) (NOSS 3-3, USA 181, NRO L28)

NFIRE

EXPLORER 31 (IS

COSMOS 1857

OPS 7684

CALIPSO

OPS 5798 (TRANSIT 5B-4)

COOLANT

DELTA 2 R/B

M-4S R/B

DELTA 1 R/B(1)

DMSP 5D-3 F15 (Defense Meteorological Satellites Program, U

METEOR 2-2

COSMOS 2237

AQUA

OS 842

NEEDLES SOURCE

COSMOS 2257

ATLAS CENTAUR R/B

ATLAS CENTAUR R/B

PEGASUS R/B

TRANSIT 5B-1

FORMOSAT 3D

TIANHUI 1

COSMOS 1693

Google

©2010

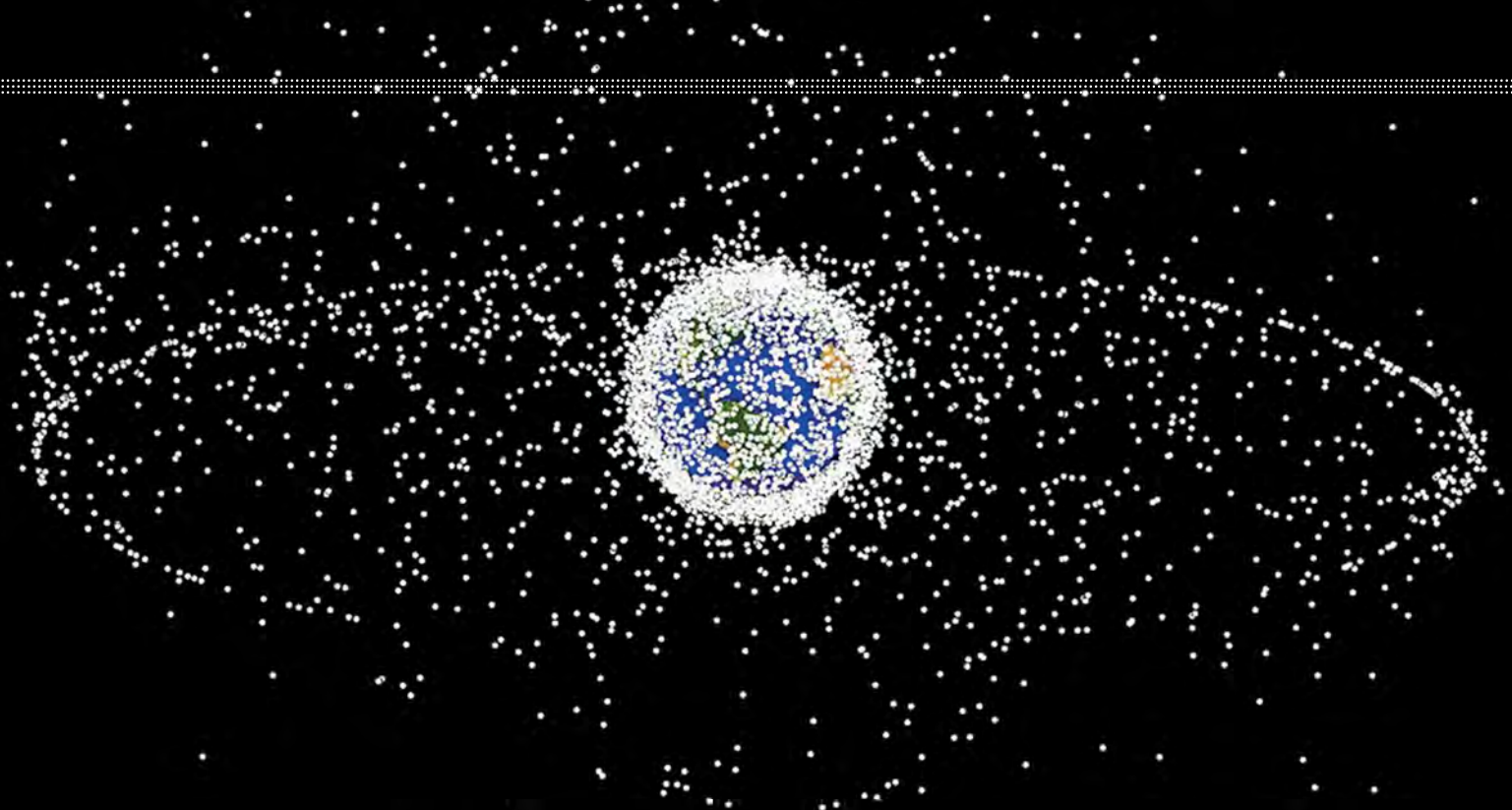
På NASA finns två effektiva verktyg till forskarnas förfogande för att beräkna om rymdfarkosternas komponenter kommer att klara återinträdet i atmosfären: Debris Assessment Software (DAS), och Object Reentry Survival Analysis Tool (ORSAT) som är ett mer exakt men också komplext instrument som kräver en annan nivå av kunskap. Utöver dessa finns ett stort nätverk av teleskop som dygnet runt övervakar rymdavfallets banor och positioner. Exempelvis är den bästa källan för att söka efter skrot mellan 1 och 30 cm utan tvekan Haystack radar, ägd av MIT Lincoln Laboratory, som samlar in data åt NASA sedan 1990 enligt ett avtal med amerikanska försvarsdepartementet. Teleskopet är riktat mot en exakt del av rymden och registrerar allt avfall som passerar den delen av himlen. Den insamlade informationen används för att fastställa avfallens omfattning, höjd och lutning. Med hjälp av dessa uppgifter har forskarna med säkerhet kunnat identifiera 500 000 fragment i omloppsbanan mindre än 1 cm.

Optiska teleskop och radar

Användning av optiska teleskop och radar ger en möjlighet att få en mer komplett bild av den del himlen där det finns kretsande fragment. Varje instrument för sig "ser" olika delar som ger en komplett bild utrymmet som omger skräpet. Vissa objekt reflekteras mycket bra genom radarvågor men lite av solljus, och omvänt reflekteras vissa

Ovan, ytterligare exempel på rymdskrot som fallit ner i Afrika.

Ovan, rymdskrotets position i en geostationär omloppsbana. Rymdskrotet är ett ständigt hot inför rymdfärder.
Nedan, rymdfärjan Atlantis.

fragment bra av solljuset men mycket lite av radarvågor. Fördelen med denna typ av instrument är att man med exakthet kan identifiera objekt på höga höjder.

DebrisSat Project

Det viktigaste projektet som ägnats åt studiet av rymdskrot är DebrisSat projekt, ett projekt som skapats i samarbete med NASAs Orbital Debris Program Office (ODPO), Air Force Space and Missile Systems Center (SMC), Aerospace Corporation (Aerospace), University of Florida, och Air Force Arnold Engineering Development Complex (AEDC).

Projektets målsättning är att skapa en satellit på 56 kg, en DebrisSat, som ska arbeta i en lägre jordomloppsbana för att förstå hur föremålen i rymden fragmenteras. Dessa uppgifter kommer sedan att vara grundläggande för att skapa nästa generations satelliter. NASA och försvarsdepartementet genomförde ett liknande projekt 1992 kallat *Satellite Orbital Debris Characterization Impact Test* (SOCIT) för att upprätta en testmodell för fragment under explosioner. I det fallet detonerades

satelliten U.S. Navy Transit från 1960. SOCIT var emellertid ett experiment som utfördes på jorden.

Sammanfattningsvis kan man säga att bilden som ges är förvirrad, det är som att titta på en vacker, men suddig bild, man kan skymta ämnet, men förlorar alla detaljer och det blir svårt att identifiera figurer och scenarier. Det är svårt att hitta en lösning på problemet med rymdskräpet också eftersom den budget som krävs för varje typ av åtgärd är astronomisk!

Men vem ansvarar för "laser broom"? Vem betalar för en kollision som skadar andra satelliter? På vil-

ket sätt kompenseras en incident där till exempel ett hus-tak eller en bil skadas av ett satellitfragment? Ett upplysande svar på frågan ges från olyckan med satelliten Cosmos 954 som kraschade i Kanada 1978. Denna incident introducerade kravet på tillförlitlighet i lanseringar och ämnet regleras i artikel II i ansvarighetskonventionen (Liability Convention), en lag som trädde i kraft 1972, skapad från utarbetandet av artikel 7 i Rymdfördraget. Ansvarighetskonventionen fastställer att en stat som skjuter upp ett objekt i omloppsbana runt jorden måste garantera tillförlitligheten och försäkringar för att betala för skador som orsakats av dess objekt på jorden, men också i rymden. Vem fastställer då straffet för de som inte respekterar reglerna? Även om det finns mycket få lagar, är den viktigaste Space Debris Mitigation Guidelines of the Committee on the Peaceful Uses of Outer Space från 2007 fastställd av FN som reglerar kraven för uppskjutning av satelliter, men för närvarande är artikel VIII i Rymdfördraget från 1967 gällande, som fastställer att alla föremål i rymden, inklusive satelliter som inte fungerar eller annat rymdskrot, tillhör det land som lanserat det. Alltså samma land som ansvarar för omhändertagande av sitt skräp.

Det måste emellertid sägas att endast 15 länder i världen har anslutit sig till fördraget. För närvarande har endast

Frankrike antagit en lag som föreskriver en sänkning till 25 km för alla satelliter som inte längre fungerar, en höjd som garanterar satelliten en säker retur till jorden. Är det då tillräckligt att en ekonomisk sanktion? Eller bör vi skapa strängare straff eftersom problemet kan ha återverkningar på global nivå? En sak är säker, det är ett känsligt ämne. Förutom annan forskning, industriella utmaningar eller goda avsikter som internet gratis för alla, finns det i spelet också spionsatelliter som vi inte vet någonting om. Likaså har inte vi några detaljer om det rymdkapplöpning som utkämpas i jordens omloppsbana mellan stormakterna, även om det officiellt inte finns några spår.

Rymden är det nya århundradets affärer och kanske är det dags att vi börjar ifrågasätta vad som rör sig i himlen ovanför och vilken slags verksamhet satelliterna faktiskt utför? Behövs alla dessa vädersatelliter för att förutsäga regn i morgon eller soligt väder på söndag? Finns det behov av ett så stort antal objekt i rymden för att surfa på Internet eller ringa ett telefonsamtal? Kan det möjligtvis var något som undgår oss? Jag lämnar er med att reflektera över detta invecklade problem och funderar över ytterligare en fråga; men med allt rymdskräp som kretsar runt jorden, hur kommer det sig att vi inte ser något spår av detta under en direktuppspelning av ISS?

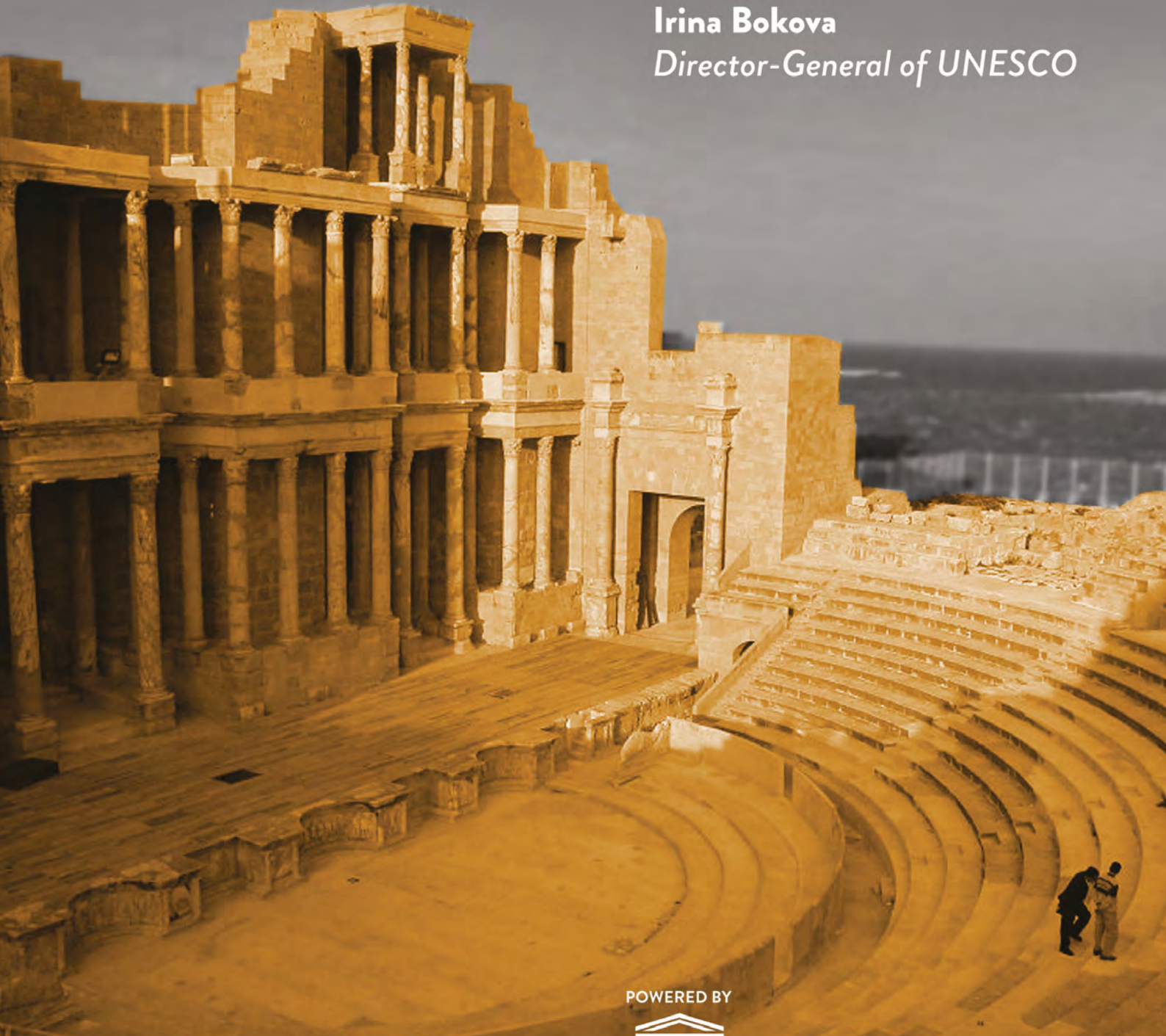
#UNITE4HERITAGE

#متحدون_مع_التراث

“Cultural sites have a universal value — they belong to all and must be protected by all. We are not just talking about stones and buildings. We are talking about values, identities and belonging”

Irina Bokova

Director-General of UNESCO

ARCHAEOLOGICAL SITE OF SABRATHA, LIBYA
(© UNESCO/GIOVANNI BOCCARDI)

POWERED BY

www.unite4heritage.org

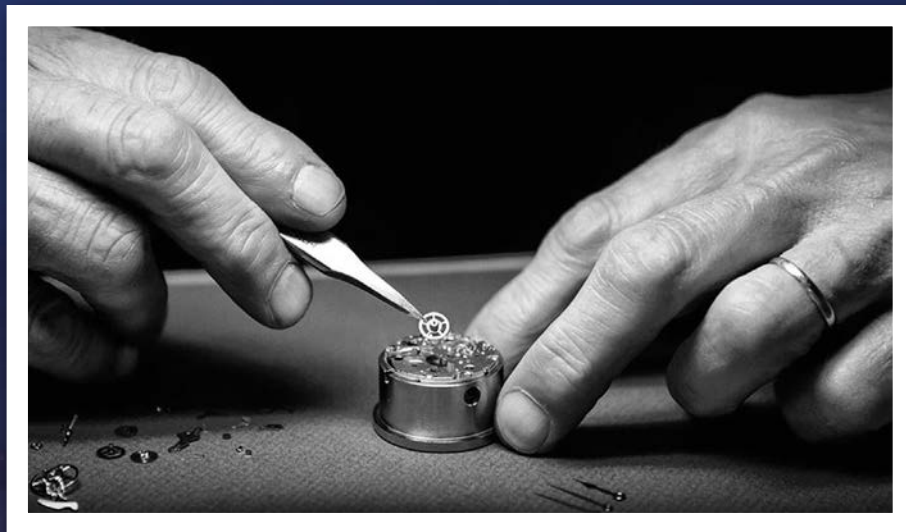
FRÅN LANDET AV IS OCH ELD

FRISLAND GOD SPECIAL EDITION

Islands magiska landskap är utomordentligt kraftfullt. Dess vilda natur, färgkontrasterna på himlen och ljusspelen i den tusenåriga isen är hisnande och gör oss helt andlösa. Detta är ett land grundat på gamla vikingatraditioner, men här finner man även ny inspiration. Detta är fallet med FRISLAND GOD SPECIAL EDITION, ett mycket speciellt armbandsur, vars urtavla skapats av aska från vulkanen Eyjafjallajökull.

Den 20 mars 2010 är ett datum som skapade kaos, dels på Island där ca 600 personer evakuerades, men även i resten av Europa. Det vulkaniska askmolnet orsakade mycket besvär under lång tid och stängningar av

Klockan med urtavla gjord av aska från vulkanen Eyjafjallajökull

både luftrum och flygplatser. En krissituation som kunde ha resulterat i katastrof. FRISLAND GOD SPECIAL EDITION verkar inspirerad av myten om Fågeln Fenix som uppstod ur askan till ett nytt liv. Kanske är detta den symbol som islänningarna ville kommunicera när de skapade JS Watch Company REYKJAVIK, varumärket för klockan [detta är min personliga idé]?

Lite kort historik. Urmakarfirmen består av Sigurdur Gilbert, teknik ansvarig, Julius Heidarsson, utvecklingsansvarig, Grimkell Sigurthorsson, chef för design och marknadsföring, och Gilbert O. Gudjonsson, mästerrmakare. Kollektionerna som lanserats på marknaden av JS Watch Company REYKJAVIK är många, men den mest spännande nog FRISLAND GOD SPECIAL EDITION.

Klockan är vacker och välarbetad in i minsta detalj och igenkänns genom dess symboler och ikonografi. Det som gör den extra speciell och anledningen till vårt intresse är urtavlan, som härrör från en behandling av vulkanaska från vulkanen Eyjafjallajökull inbäddad i 42 mm stål. Klockans dimension har även möjliggjort graverade motiv som återkallar vikingakonst. På ena sidan kan man läsa ordet ÍSLAND skriven i Höfðaletur, med versaler. Denna typ av isländsk stavning användes i det förflutna för att gravera dekorationer på föremål av trä, horn och endast under senare tid på metaller.

Bokstäverna i Höfðaletur blev med tiden svåra att läsa för många människor och kom att användas för att bevara hemligheter ... Men överraskningarna slutar inte här.

Ett FRISLAND GOÐ SPECIAL EDITION armbandsur är mycket exklusivt och de numrerade exemplaren måste specialbeställas. Klockan är ett hantverk av högsta kvalitet, likaså gravyrtexten i Höfðaletur som kan ändras till något personligt som exempelvis namnet på ägaren. Kort sagt, vi gillar tanken på man att från den negativa händelsen av vulkanutbrottet, skapat ett dyrbart och unikt föremål som kan symbolisera människans respekt inför Moder Jord. Jag vill gärna tro att FRISLAND GOÐ SPECIAL EDITION är en hyllning till vår planet eller för att citera gammaldags språk, en hyllning till gudarna av eld och Is, men valet är ditt.

För de som inte kan vänta utan vill en klocka genast är adressen: Laugavegur 62, 101 Reykjavik. Där finner ni mästerrumakare Gilbert O. Gudjonsson i butiken.

För info:

<http://www.jswatch.com>

JS Watch co.
REYKJAVIK

PROBABLY THE
WORLD'S SMALLEST WATCH
MANUFACTURER

Our Master Watchmaker never loses his concentration

With his legendary concentration and 45 years of experience our Master Watchmaker and renowned craftsman, Gilbert O. Gudjonsson, inspects every single timepiece before it leaves our workshop.

All the watches are designed and assembled by hand in Iceland. Only highest quality movements and materials are used to produce the watches and every single detail has been given the time needed for perfection.

At JS Watch co. Reykjavik we're committed to provide a personal quality service and we pride ourselves on the close relationships we have with our customers.

We're always happy to assist and we provide a friendly and reliable service where our customers speak directly to the designers and manufacturers of the brand.

Scan it and learn more!
www.jswatch.com

ALEXANDER DEN STORE
SIWA OASEN
OCH ORAKLETS SPÅDOM

text: GIOVANNA MARINI
MASSIMO BONASORTE

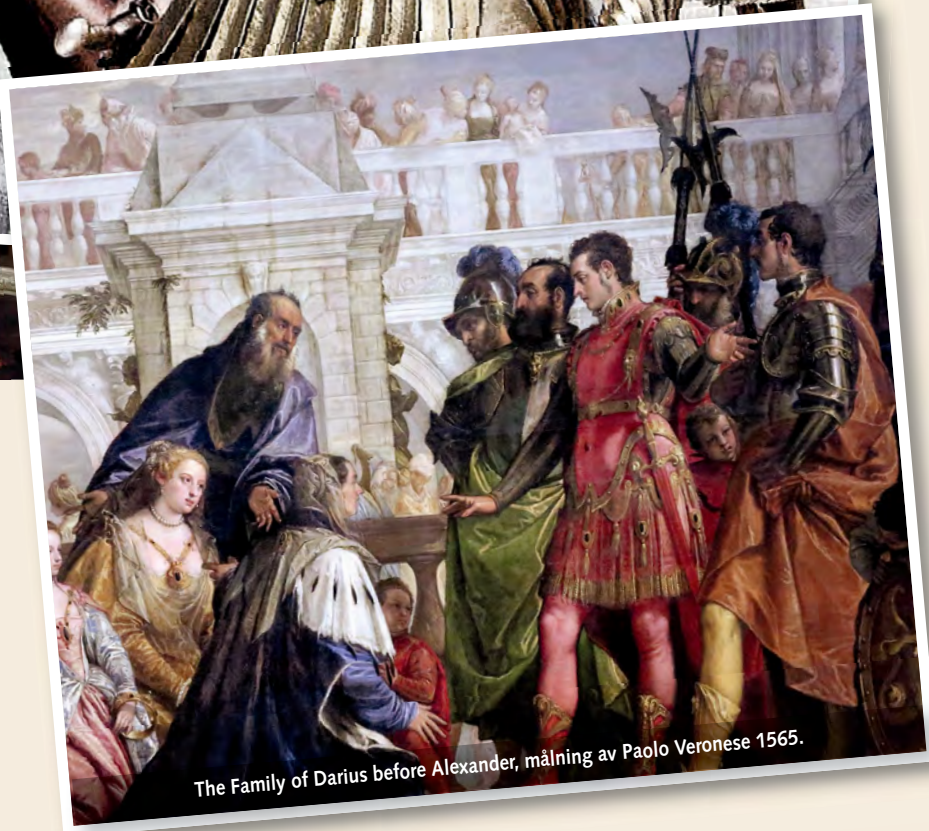

Ovan, Alexander den stores inträde i Babylon, en målning av Charles Le Brun.

Siwaoasen i Egypten har under tidens gång varit känd under många olika namn. I en inskription från 100-talet f.Kr. påträffad vid templet i Idfu nämns platsen som Ta-Pen; under 500-talet f.Kr. och under romartiden kallas den Ammoneion, och under elfte och tolfte århundradet e Kr., är den känd som Santariyya av den arabiske historikern Al-Idrisblal.

Bland alla betydelsefulla arkeologiska platser man finner i Siwa, är Oraklets tempel tillägnat guden Amon en av de viktigaste. Under slutet av Sentiden blev detta orakel det mest berömda bland de andra övriga som fanns Grekland (Delfi, Abai och Dodona). Men trots att oraklet var så vida känt finns väldigt lite information från de antika källorna. Nya arkeologiska fynd bekräftar emellertid att platsen varit

bebodd redan under den paleolitiska och neolitiska perioden då man hittat verktyg gjorda av sten, samt ben och snäckfragment.

Reliefskildringar i Beni Hasans begravningsområde i Minya, visar män med hårspännen av ben som bär ett draperat tygstycke över vänster axel. Traditionen att bära ett hårspänne av ben var i bruk också hos egyptierna och bland folken som levde i öknerna

The Family of Darius before Alexander, målning av Paolo Veronese 1565.

under perioden för det Nya riket. Liknande hårspännen finner man också i skildringar av Siwas guvernör påträffade i Oraklets tempelhelgedom och Umm Obaydahat i Siwa. Området vid oasen styrdes av en oberoende regim från början av 7:e dynastin, 2500 f.Kr.

Under en serie utgrävningar 2001 vid Umm el Rakhm, 15 km från Marsa Matrouh hittades ett tempel och en fästning där kartouscher med Ramses II namn från den 19:e dynastin hittades. Fyndet tyder på att Siwa kan ha kontrollerats av det Nya riket, men inga ytterligare fynd från denna period konstaterades; i själva verket kan Amontemplet i Siwa dateras runt 27:e dynastin (663-525 f.Kr.) och 30:e dynastin (378-341 f.Kr.).

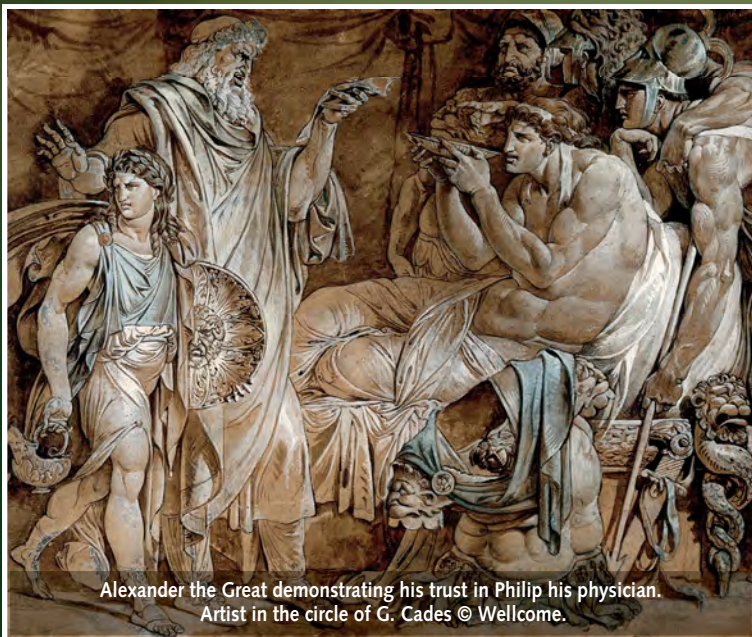
Under den 27:e dynastin, efter en period av libysk och persisk ockupation, insåg grekerna och fenicierna vikten av detta handelsområde vid den nordafrikanska kusten. Faraonerna uppmuntrade handeln och gjorde allt för att underlätta och göra transporter säkra längs vägarna. Greker som bosatte sig i Cyrene (Libyen) bidrog till att handeln intensifierades i området och faraonerna

var noga med att hålla karavanlederna som korsade öknen och även Siwaoasen, i gott skick.

Mellan den 27:e och 30:e dynastin uppfördes ett stort antal nya tempel tillägnade guden Amon i Siwa, och under den hellenistiska och romerska perioden var oasen vida känd. Vad som bidrog till kultens stora spridning inom området är fortfarande delvis svårt att förstå. Lärda som Mahran och Diodorus hävdade att den egyptiska guden Amon i Thebe skiljde sig från guden Amon i Siwa.

De första yttringarna av kulten finns i inskriptioner på pyramiderna i det Gamla riket som under 7:e dynastin nådde en allt större betydelse. Faraonerna under den 11:e och 12:e dynastin flyttade till centrum för kulten av Amon i Thebe, och denna gud ansågs vara den viktigaste bland andra gudar. När hyksos besegrades av farao Ahmoses I (1590-1545 f.Kr.) armé, tillskrevs denna seger Amon-Ra, och dyrkan av guden spreds allt mer. Många tempel byggdes, däribland Karnak och Luxor. Även grekerna som var bosatta i Cyrene, associerade

Kanske en bägare vin

Alexander the Great demonstrating his trust in Philip his physician.
Artist in the circle of G. Cades © Wellcome.

En ny studie som motsäger förgiftningsteorin föreslår istället idén att Alexander den store dog på grund av sitt lite för ivriga vindrickande. Under den ödesdigra banketten skulle han ha druckit vin innehållande ett giftigt ämne från en växt, vit Julros (Helleborus blanco), som under antiken användes i små mängder. Man trodde nämligen att extrakt från växten drev bort demoner från kroppen och orsakar nysningar och kräkningar. Denna nya teori har en grupp toxikologer och experter på antikens historia vid University of Otago i Nya Zeeland, övertygats om under ett forskningssamarbete med Birmingham University som även publicerats i tidskriften *Clinical Toxicology*.

De källor som beskriver härskares död talar om

för mycket?

symtom, som enligt forskarna, är typiska vid förgiftning av orsakade av växten. Alexander dog efter 12 dagar, berättas det, med hög feber, delirium och kramper, muskelsvaghet, lågt blodtryck och en hjärtrytm som gradvis avtog.

För forskargruppen råder ingen tvekan: orsaken var denna växt som, om den intas i stora mängder, hade en dödlig effekt. Gift av andra slag skulle i själva verket ha dödat honom mycket snabbare. Alexanders alkoholberoende hade redan försvagat och gjort honom sårbar för ämnets effekter. "Han var en ivrig vindrickare" menar Pat Wheatley, en av forskarna. Kanske tappade Alexander under sin sista bankett räkningen över hur mycket vin han drack i sin desperation att glömma förlusten efter sin vän och älskare Hefaistion som dött av sjukdom några månader tidigare. Befälhavaren hade aldrig återhämtat sig. Wheatley påpekar att "Alexander var chockad

och nästan galen av sorg" och så upprörd att han troligen inte ägnade någon större uppmärksamhet över hur mycket han drack. Var det helt enkelt en bägare vin för mycket eller föll han offer för en konspiration?

© Photo E. Sani.

Amon med Zeus, och guden spreds snart över hela Grekland. Diodoros (XVII; 49-51) säger att guden Amon blev deras huvudsakliga gud, och var den gudom som dyrkades i Siwa.

Den persiska invasionen

Vilken betydelse Oraklet i Siwa hade bekräftas också genom en historisk händelse, invasionen av den persiske kungen Kambyes i Egypten och mysteriet med hans armé som försvann. Kambyes II regerade i Egypten mellan 525-522 f.Kr. och grundade den 17:e dynastin. Han skickade tre beväpnade kontingenter; en till Etiopien för att säkerställa upprätthållandet av den södra gränsen, en flotta skickades till Karthago, medan en tredje kontingent sändes från Thebe för att förstöra oraklet av guden Amon i Siwa.

Herodotos (II, 54-55) berättar att Kambyes skickade 50 000 soldater för att attackera Ammonion och efter sju dagars resa från Thebe nådde de Khargaoasen. Efter att de lämnat Kharga hördes aldrig något mer från dem

och de nådde aldrig Siwa. Vad som hände armén är fortfarande ett mysterium. Det är möjligt att kontingenten omkom i öknen efter en sandstorm, men några spår efter detta har aldrig hittats. Legenderna berättar att prästerna i Siwa förutspådde arméns fruktansvärda slut och kungens död, och man förmodar att detta var orsaken som drev Kambyes att skicka sin armé mot prästerna och att förstöra oraklet. Efter denna händelse förvärvade oraklet allt mer betydelse och makt. Höjdpunkten av popularitet nåddes 332 f.Kr. när Egyptens öde och den unga makedoniska kungen vägar möttes.

Alexander den store

Alexander, son till Filip av Makedonien och Olympia, fick sin utbildning av filosofen Aristoteles. Hans far förerade städerna i norra Grekland, och år 356 f.Kr. hade han under sin kontroll större delen av alla städer i hela Grekland, inklusive Aten och Thebe. Vid faderns död startade Alexander en expansions kampanj. Med en armé bestående av 30 000 soldater begav han sig till Persien

och besegrade Dareios i slaget vid Issos i Turkiet 333 f.Kr., och fortsatte sedan upp till den östra Medelhavskusten. Inom loppet av nio månader erövrade han de återstående städerna Sour, Sidon och Gaza. Han kom till Egypten 332 f.Kr. och fortsatte fram till Memphis. Egypten var under persiskt styre och dess guvernör vägrade acceptera alla erbjudanden från Alexander, som efter att ha segrat i Memphis hedrade gudarna Ptah och Apis med offer. Alexander visade därmed sin respekt inför den egyptiska religionen och kom också närmare folket. Han kröntes till farao i templet tillägnat guden Ptah. Efter att ha nått Kanopos vid Medelhavskusten, grundade Alexander sedan staden Alexandria, nära fiskebyn Rakoteis. Han bestämde sig vid denna punkt att bege sig till oraklet i Siwa med ett litet följe. Genom att fortsätta västerut längs kusten, anlände han till Paraetonium

(Mersa Matruh), och möttes där av invånarna i en by bestående av greker från Cyrene, som tog emot honom med gåvor. Slutligen begav han sig söderut i riktning mot oasen, en sträcka på cirka tre hundra miles.

Alexander den store och guden Amon

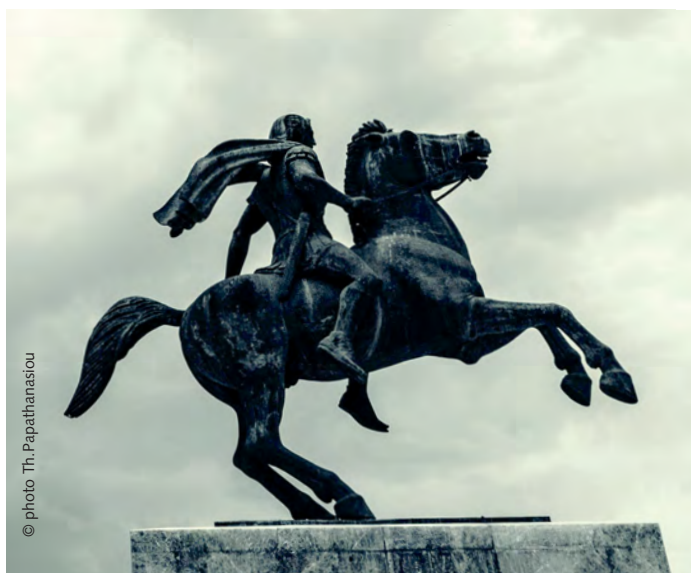
Litterära källor berättar att Alexander ställdes inför två prov under sin resa till Siwa. När vattnet började ta slut ingrep guden Amon; himlen mulnade och det började regna vilket gjorde att vattenreserverna kunde fyllas på. Därefter överraskades följet av en sandstorm som fick honom att tappa orienteringen, men när himlen klarnade upp ledde två rävar (enligt andra källor, två korpar eller två ormar) Alexanders karavan på rätt väg. Efter en resa på ca åtta dagar från Mersa Matruh nådde han Siwaoasen och efter att ha passerat en sjö, kom han till byn. Slutligen

Alexander den store besöker Dareios I grav, en målning av P.H de Valenciennes.

På nästa sida, staty av Aristoteles, mannen som utbildade Alexander den store.
Ludovisisamlingen Museo Nazionale Romano, Palazzo Antemps, Rom.

© photo Th.Papathanasiou

anlände den unge härledaren till templet som låg på toppen av Aghurmi-kullen där prästerna välkomnade honom med ceremonier och sånger.

Oraklets procedurer var mycket speciella och stundtals lite bisarra, och hade förblivit oförändrade, vilket återges i källor från papyrusrullar, sedan tiden för farao Psammetikus I (664-610 f.Kr.).

I det största och mörkaste rummet som fanns i helgedomen, föreställdes Amon inte som en människoliknande gudom, som grekerna skulle komma att tolka den två århundraden senare med de utmärkande vädurshornen, utan som en skålförmad sten på vars insida det fanns en rad smaragder inbäddade. Vid den tidpunkt då frågan till oraklet ställdes, lyfte 80 präster upp en mycket tung gyllene bärstol formad som ett fartyg,

made sten stod placerad. Den svajande rörelsen som skapades genom lyftet av hela denna struktur och den stora repertoaren av rörelser tolkades till ett gudomligt svar.

Efter att ha avslutat den rituella tvagningen, fördes kungen ensam in i templet, (hans följe fick vänta utanför). Han fördes in i det lilla heliga rummet, tre meter brett och sex meter långt, med ett tak av palmstammar och beviljades tillstånd att tala ensam med guden Amon, Åtföljd av översteprästen i helgedomen, avslöjade Alexander aldrig någonsin frågorna som ställdes eller svaren, men spår av deras innebörd kan erhållas från hans beteende och i skrifter av historiker. Faktum är att det sägs i efterhand att han bad oraklet att identifiera sin fars mördare och denne svarade då att hans far inte var död. När Alexander då frågade om sin egen identitet svarade oraklet att han var son till guden Amon och att han alltid skulle vara segerrik. Alexander lämnade Ammonium strax efter sin audiens med oraklet och historiskt sett hade be-

Smittad av West-Nile virus?

Epidemiologerna John Marr vid Department of Health i Richmond, Virginia, och Charles Calisher expert på infektionssjukdomar vid Colorado State University, har framlagt en ny hypotes: Alexander blev smittad av ett West-Nile virus.

Denna typ av sjukdom är vanlig i Afrika, västra Asien och Mellanöstern. Viruset drabbar fåglar och andra djur och överförs till människor via myggor. Marr och Calisher citerar speciellt en mening från greken Plutarchos. "När han [Alexander] anlände inför murarna [i Babylon] såg han ett stort antal flygande korpar som hackade på varandra, och några av dem föll till marken framför honom". Enligt forskarna kan korporna ha varit smittade av West-Nile virus. Korpar tillhör faktiskt en familj av fåglar som är särskilt mottagliga för patogen.

De två forskarna har testat teorin genom att använda ett online-diagnostikprogram som kallas GIDEON (Global Infectious Diseases and Epidemiology Network). Efter att lagt in uppgifter om Alexanders symptom; luftvägsinfektion, leverproblem, utslag och ett eventuellt samband med fåglar, blev svaret, enligt Calisher, "West Nile med 100% säkerhet".

För ytterligare information: J. S. Marr, C. H. Calisher, *Alexander the Great and West Nile Virus*. *Emerging Infectious Diseases*, 9, 1599 - 1603, [2003].

Alexander den store rådfrågar Apollo-oraklet, en målning av Louis-Jean-François Lagrenée.

söket vid Amons oas inspirerats från berättelser i legender. Enligt Callisthenes *"var det Alexanders stor-slagna ambition besöka Amon eftersom han hade hört att Perseus och Herakles hade gjort detta före honom"*. Efter besöket blev Alexander trogen Zeus Amon under resten av sitt liv, och åkallade gudens namn tillsammans med sina nära och kära. Varken Alexander eller någon annan makedonsk kung hade innan dess haft någon relation till Siwa.

En mystisk död

Alexander fortsatte sin expansionism till Asien, nuvarande Pakistan, Afghanistan och norra Indien, som vid den tiden var östra utkanten av världen. Under sin återresa den 13 juni, år 323 i staden Babylon,

Många forskare hävdar att Alexander den store blev mördad genom förgiftning.

Alexander den store tämjer sin fantastiska häst Bukefalos, ett verk av den tyska målaren Schommer.

dog han endast 33 år gammal. Klassiska källor hänvisar till två versioner av hans död: enligt den ena dog av sjukdom, och enligt andra blev han förgiftad. Utan att den egentliga dödsorsaken hade fastställts, upphöjdes Alexander till gud, och var hans begravningsplats skulle förläggas blev en svår politisk fråga. Om Alexanders önskan att begravas i Ammonion bredvid "hans fader" eller om han syftade på den naturliga fadern eller nära guden Amon har aldrig klarlagts. Hans generaler beslutade att föra kroppen till Makedonien, men den beslagtogs av Ptolemaios I på vägen tillbaka från Babylon, som i sin tur förde den till Egypten och begravde den i Memphis. När uppförandet av staden Alexandria hade slutförts, flyttades Alexanders kropp dit för begravning. I mausoleet som byggts av Ptolemaios IV fanns nu Alexanders kvarlevor, som upphöjts till gud, och platsen besöktes av Strabon, Julius Caesar och kejsare Augustus. Kroppen placerades i en gyllene sarkofag som Ptolemaios XI se-

Giftet från floden Styx

Vi vet inte hur Alexander den store dog men det är mycket troligt att han blev förgiftad, och enligt vissa källor låg Aristoteles bakom dådet.

Bland de olika teorier som kan relateras till förgiftning som dödsorsak kommer här ett suggestivt förslag från toxikologen Adrienne Mayor vid Stanford University (Kalifornien). Enligt henne skulle Alexander den store ha avlidit efter att ha druckit vatten från floden Styx (numera Mavroneri) i Grekland. Hon kom till denna slutsats efter att noggrant ha granskat de symptom som beskrivs i källorna av den mystiska sjukdom

befälhavaren drabbades av, vilken i sin tur ledde till en smärtsam dödskamp som pågick i flera dagar innan han dog.

De symptom Alexander upplevde, djupare röst, buksmärtor och feber, kan ha berott på calicheamicin, en svamptoxin som produceras av en bakterie typisk för grekisk kalksten. Stora mängder av calicheamicin fanns i floden Styx och faran var väl känd bland invånarna i området. Kanske erbjöd någon Alexander detta dödliga vatten under en nattlig bankett i Babylon, med avsikt att förgifta honom?

nare kom att lägga beslag på. Den romerska kejsaren Septimius Severus besökte Alexanders grav och lade heliga papyrusrullar som fanns där att förvaras i en glasliknande kista tillsammans hans kropp och man förbjöd besökare. Under 300-talet e.Kr. försvann mausoleet och det som fanns kvar av den store kungen. Var Alexanders kvarlevor finns idag är ett av arkeologins stora mysterier som fortfarande är olöst. Historikern Diodorus berättar att Alexander ville bli begravd bredvid sin far Amon i Siwa. Det finns många spekulationer om var Alexanders gravplats finns, men om graven fortfarande existerar kanske den är i Siwa?

Under 1995 genomförde Liana Souvaltzi utgrävningar av ett doriskt tempel i Maraqi vid Siwaoasen. Templet har en kombination av element från både grekisk och egyptisk arkitektur. Under utgrävningen påträffades två brutna stentavlor 130x200 cm på vilka det fanns inskriptioner arrangerade i nio rader. Stentavlorna är tyvärr inte intakta och några bokstäver har gått förlorade, vilket försvårar översättningen. På den ena en av dem finns namnet Alexander Amon Ra och denna har daterats till Ptolemaios I regeringstid, den andra visar namnet på Nerva Trajanus. Båda stentavlorna är delar av en större bit som brutits i två halvor, daterbara till slutet av 100-talet e.Kr., under kejsare Trajanus regeringstid. Kanske ligger Alexanders begravningsplats gömd i sanden under Siwaoasen? Frågan förblir öppen.

EN FÖRLORAD KÄRLEK? Alexanders förtvivlan

Hefaistion var befälhavare över Alexander den stores livvakt (de sju *somatofylakes*) och en värdefull härledare. Han var dessutom en skicklig diplomat och en viktig länk mellan den makedoniska kungen och den grekisk-persiska världen. Kungen utsåg honom till ryttarbefälhavare och befattningen som *chiliarch* i imperiet, och han blev ingift i den kungliga familjen genom äktenskapet med Drypetis, yngre syster till Alexanders andra fru Stateira II, som var dotter till Darieos III.

Men Hefaistion dog i plågor i staden Ekbatana efter att ha druckit vin under en bankett. Hefaistion dog innan Alexan-

der hann nå honom. Kanske är det bara en tillfällighet att båda två, vänner (och kanske älskare?), dog en liknande död efter att ha druckit vin?

Faktum är att Alexander bokstavligen tappade kontrollen efter vännens död. Plutarchos berättar: "då Alexander inte kunde tygla smärtan klippte han manen på alla hästar och mular, rev alla murar och utplånade närliggande städer, korsfäste läkaren (som hade vårdat Hefaistion) och tillät inte flöjtmusik i lägret...". Men ingenting lindrade hans smärta, och sedan "startade han krig, och dödade alla unga män i att krigsför ålder och kämpade även mot

Alexander den store möter den indiske rajan Poros, härskare över di Pauravanerna, en målning av Charles Le Brun.

Kassiterna...". Sorgen efter hans följeslagare höll på att göra honom galen. Hefaistion var en speciell vän sedan uppväxtåren, och hade följt honom under alla hans äventyr. Alexander älskade honom mer än annan. Den enda som kunde konkurrera med Hefaistion, i den makedonska ledarens hjärta, var Krateros. I själva verket berättar Plutarchos, att båda männen flera gånger kommit i konflikt med varandra och att Alexander en dag, för att blicka deras inbördes svartsjuka, svor inför Amon och alla andra gudar att älska dem mer än alla andra människor. Kan båda två ha varit Alexanders älskare?

Även om det finns många som kritiserar Alexander och beskriver honom som homosexuell, var makedonarens sexliv fullkomligt normalt utifrån grekiska synvinkel och varken ovanligt eller opassande.

För grekerna var relationer mellan män helt normalt. Den grekiska sexuella etiketten jämställde manlighet med att ta en aktiv roll i den sexuella relationen. För en man, var det därför var tillåtet att ha sex med både kvinnor och män så länge som, i det senare fallet, de hade rollen av en aktiv partner.

Passiva partner skulle bara vara yngre män.

I själva verket jämställdes unga män med kvinnor på många sätt. Liksom kvinnorna ansågs de inte ha full förmåga att resonera och var därför, liksom kvinnorna, föremål för beskydd. Liksom kvinnorna var de inte sexuellt aktiva, och fram till dess de uppnådde mogen ålder kunde de ha en vuxen älskare. Detta är den ram inom vilken man kan placera Alexanders relation med Hefaistion, Krateros och andra kamrater, som in sin tur inte på något sätt utesluter andra relationer med kvinnor.

THE ATHENS HOPLITES PROJECT

*a swordplay
journey
through
centuries!*

Downtown Athens
every Friday (19.30-21.00)
at Kabeiria Dance Theatre
18, Athinas Str.
(Metro Station Monastiraki)

www.athenshoplites.gr
Tel.: +30 6947905354

<https://www.indiegogo.com/projects/the-athenshoplite-project-history/>

© photo Hans S.

Foeniculum vulgare

Kärlekens och magins krydda

Fänkålen ursprungliga namn är *Foeniculum vulgare* och dess historia går långt tillbaka i tiden. Namnet kommer från det latinska *foeniculum*, ett diminutiv för *foenum* "hö", som indikerar en växt med finflikiga blad, tunna som hö. Det hela började på slätten i Marathon, Grekland, platsen där det berömda slaget mellan atenare och perser utkämpades, och där

fänkålen ursprungligen växte vilt. Av denna anledning kallades växten under antiken med den grekiska benämningen Marathon "fänkålsfältet". De första notiserna om fänkålen kommer från de antika egyptierna men det var romarnas förtjänst att den spreds och blev känd. Den användes främst när vid lagring av livsmedel då den torkades och placerades i stora krukor tillsam-

© photo StoryTravelers

Den asiatiska modellen Tina Liang och fänkålsblomman.

mans med fikon, oliver och örtblandningar.

Plinius den äldre upptäckte dess egenskaper då han observera ormar som under ömsningen åt fänkålsfrön. Han hävdade att fänkål var utmärkt för ögonvård, medan kopplingen med ormar i den folkliga traditionen gjorde att man ansåg den vara ett effektivt motgift mot giftiga ormbett. Plinius rekommenderade växten för en "ungdomlig vigör" och beskriver de terapeutiska egenskaperna; "bladen stimulerar den sexuella aptiten och fänkål i alla former stimulerar spermieproduktionen". Men också gladiatorerna i Rom åt fänkål för att bli starkare och ut hålligare, medan husmödrarna istället åt växten för att "bibehålla en slank figur". Åtminstone är detta vad som berättas...

Magiska krafter

Men fänkålen tillskrevs också magiska krafter och grekerna kände till detta. Demosthenes som levde under det tredje århundradet f.Kr., berättar att man under Dionysosritualen använde kransar av fänkål.

Längre fram i historien och århundradena, möter vi anglosaxarna som ansåg att vild fänkål hade magiska krafter och man lade denna i hästarnas sele för att hålla loppor på avstånd. Under medeltiden användes fänkål för att dämpa kramper, och under gudstjänsterna tuggade puritanerna fröna för att dämpa magljuden.

Tämingsspelare avbildade i en frescomålning från Pompeji, Taverna Via di Mercurio.

Likaså trodde man att fänkål höll bortan andar från husen och man hängde stora knippen ovanför ytterdörren. Av samma anledning stoppade man in fänkålsfrön alla nyckelhål, speciellt under midsommaraftonens natt. I texter från den medicinska skolan i Salerno, den första och viktigaste medeltida medicinska institution, kan man lära sig att "*Semen cum vino sumptum veneris moves actus, atque senes eius gustu juvenescere dicunt*" (frön av fänkål berusade med vin väcker Venus och det sägs att de återuppväcker ungdomlig vigör). Hildegard av Bingen, abbedissa under det tolfte århundradet, föreskrev fänkålssaft för ögonproblem, fänkålbaserad salva för ömma och svullna testiklar samt fänkålsfrön att dämpa sinnessjukdomar.

Kung Edward I av England blev så galen i fänkål, att vi från den tidens källor vet att man vid hovet konsumerade ca 2 kg frö per månad. Förmodligen användes den som krydda men också för att stilla hungern.

Fänkålens egenskaper

Många medicinska egenskaper tillskrivs vild fänkål under det förflutna, där bladen, frukterna och rötterna användes till infusioner och dekokter. De ansågs kramplösande, aromatiska, urindrivande och matsmältningsfrämjande, vilket framgår av både Galenos och Dioskorides. Bland vetenskap, magi och vidskepelse har kort sagt fänkålsfrön antingen botat eller lindrat våra förfäders åkommor. Men vad ska vi då tro om fänkålens magiska egenskaper? Det får ni

fundera över, men enligt *Kama Sutra* rekommenderas inför en kärleksnatt fänkålsjuice med mjölk tillsatt med lite skirat smör eller sesamolja...

Hur används den i matlagning?

Fänkål kan användas på olika sätt, den enda regeln är smaken inte harmoniserar med vinäger. I praktiken kan den vara perfekt i kompletterande såser till kött och fisk medan svårigheterna uppstår när den ska kombineras med ett vin. Den starka eftersmaken av anis förändrar faktiskt smaken i munnen. Ett bra tips är att kombinera pasta eller ris med ett vitt vin med stark struktur och hög syra medan ett fylligt rött är att föredra för en huvudrätt. Slutligen rekommenderas vatten att dricka till rå fänkål, vegetabiliska rörer och sallader.

Preserve the

IceLandic

Why the shout out for Support now? Rafn Sig,- has lived his passion of telling the story through his photographs by traveling and exploring the Icelandic nature as much as possible. He has been doing this in all his spare time as he is also working in two other jobs (teaching photography and as a tour guide). "It's more urgent than you think and it has to be done full time now.

I'm doing this to secure my financing and be able to jump out in my Super Jeep when the light is right where ever it is in Iceland.

I'm asking for your support through the web <https://www.patreon.com/RafnSig> so I can create Photographic Documentation of Iceland while it's still relatively untouched for our future generation to preserve".

Calling out! Rafn is calling out to individuals, companies and Environmental Organizations to support him with a monthly fee from \$ 1 to \$ 1.000 so his campagne can start as soon as possible - we are running out of time. On his campaign page <https://www.patreon.com/RafnSig> you can find various support amounts from \$ 1 to \$ 1.000. You will be rewarded for your support with full resolution photos from his stock web: www.IceStockPhotos.com so actually you will get more than you give. Discover Wild Iceland is supporting Rafn Sig,- by rewarding supporters with FREE tours, Day tours and Discounts on all Day tours and Other tours "All small contributions are highly appreciated (many small rivers makes one big) - the time is ticking and we are running out of time". If you prefer to support him directly pls. send e-mail to: rafnsig@simnet.is for bank account no.

Nature

**SUPPORT RAFN SIG,- IN CREATING PHOTOGRAPHIC DOCUMENTATION
OF THE RAW NATURE OF ICELAND FOR FUTURE GENERATION, BEFORE IT'S TOO LATE**

Who is Rafn Sig,-

Rafn Sig,- is well known freelance Icelandic photographer who have focused on the raw nature and landscape since he was a young boy. He has been hiking in the Icelandic highlands and low lands all his life and knows the nature and the hidden spots like a true native. He is self-educated photographer and has worked as a freelance photographer for more than thirty years. He has got his photos published all over the world, in magazines, books, postcards as on the internet Rafn recently published 8 photographic books about Iceland, called "WILD ICELAND the untouched nature" Each book focuses on the collection of the best of the sensational nature of the individual parts of Iceland; these eight books contain photographs of the south, southwest, west and Reykjavik, the capital of Iceland north, east, westfjord and the highlands (You can find them on e-bay, KEF airport and in Icelandic book stores)

DIES NATALIS: ROMS FÖDELSE OCH DE TIDLÖSA GLADIATORERNA

text: ALESSANDRO CICCARESE
LARAN TOUR

Alla fotografier i denna artikel med tillåtelse av © Roberto di Gennaro.

“ Jag har sett större delen av övriga världen... den är brutal, grym och mörk... ROM ÄR LJUSET!”

Med denna fras tänkte Massimo Decimo Meridio (Russel Crowe) på Rom och dess prakt i filmen "Gladiator". Efter mer än tvåtusen år firar staden fortfarande sin storhetstid. Varje år i Rom återkallas minnet av det gamla imperiet och dess grundande: 21 april 753 f.Kr.

1 600 gladiatorer och centurier marscherar på Forum. Historiska grupper från fyrtiotvå organisationer från nio europeiska länder har med spel och framträdanden på Circus Maximus firat Roms födelse. Paraden som bestod av romerska och barbariska legioner utgick från Circus Maximus efter att ha

återupplivat den antika rituella ceremonin "*commissio ferarium*", tändning av den heliga elden som brann i gudinnan Vestas tempel på Forum (symboliskt sammanbunden med den Heliga Kalendern knuten till jordbruksverksamhet och markens bördighet). Ceremonin ackompanjerades av antika danser, och just dans har alltid varit en väsentlig del av de mest betydande religiösa ritualerna.

De var viktiga stunder av gemenskap under dåtidens samhälle och organiserades av de politiska myndigheterna under festligheter tillägnade olika gudar. Paraden fortsatte sedan från Circus Maximus längs det kejsrerliga forumets väg mellan raderna av uppspelta folkmassor, för att sedan återvända till utgångspunkten.

För romarna hade det rituella en stark innebörd. Av detta skäl har varje aspekt av det historiska återskapandet följt den antika romerska traditionen som har blivit förmedlade till eftervärlden av de latinska författarna. Två av dessa är återskapandet av "utstakningen av fåran", det berömda Pomerium, (den "ursprungliga fåran"), utstakad av Romulus på Palatinen, och av honom kallad den "fyrkantiga staden", den första stadskärnan av det framtida Rom, samt av Palilia cermonin (en gammal pastoral festival för att hedra

gudinnan Pales, född redan innan Roms grundande, och som firades på samma dag). Men folkets största förväntan var gladiatorerna. Alla ville se dem kämpa och slåss, höra ljudet av järnsjutt och svärd mot sköldarna och se solreflexerna i deras praktfulla hjälm. Ett otroligt skrån välkomnade dem när de gjorde sitt inträde på arenan!

"Erövra folkmassan och du kommer att vinna frihet..." sade Proximo (Oliver Reed) och Massimo Decimo Meridio (Russel Crowe), och så sker nu än en gång.

De gladiatorer som hade vunnit blev hyljade och applåderade av publiken även när deras prestation var över. Till sist slutade dagen tillägnad *caput Mundi* på bästa sätt med återskapandet av det stora slaget mellan Vitellius och Vespasianus romerska legioner.

Gladiatorerna, vår tids hjältar?

Liksom våra moderna idrottshjältar hade gladiatorerna en egen sex appeal. Kvinnor älskade att följa gladiatorspelelen för att se sina hjältar slåss. I synnerhet var de rikare damerna beredda att betala för att tillfredsställa sina egna begär genom att träffa favoritgladiatorn i hans cell.

Nuförtiden firas våra mest kända idrottsmän överallt; deras ansikten och bedrifter återges på t-shirts, affischer och i tidningar. Men även de antika gladiatorerna hade en egen marknadsföring. Två exempel på detta är Colchestervasen och gladiatormosaiken på Galleria Borghese i Rom.

Colchestervasen avbildar olika klasser av gladiatorer som slåss sinsemellan och visar även ett par namn: Valentin och Secundus. En *Secutor* framför en *retiarius*.

Secutoren (förföljaren) var den typiska motståndaren för en *retiarius*; beväpnad med ett mycket skarpt svärd. Han bar en mycket lätt rustning och en hjälm utan ut-

skjutande delar för att kunna undvika motståndarens nät. *Retiarius*en bar ingen hjälm och använde ett nät med vilket motståndaren skulle infångas för att sedan stickas ned med en treudd.

Dessutom avbildas en *bestiarius* (som kommer in på arenan för att skingra vilddjuren) medan han bekämpar en björn med jakthundar tillsammans med en medkämpe.

I mosaiken på Galleria Borghese avbildas också några gladiatorer som slåss, och även deras namn citeras: Baccibus och Astacius. Det intressanta med denna mosaik är den grekiska bokstaven O, står för Oa'vatoc, som betyder "död", finns skriven i närheten av en av gladiatorerna som uppenbarligen dödades i striden.

En annan intressant likhet mellan gladiatorspelen och dagens idrottsevenemang rör kläderna. Gladiatorerna bar rustning för att skydda sina kroppar på samma sätt som vissa

Mysteriet med namnet Roma

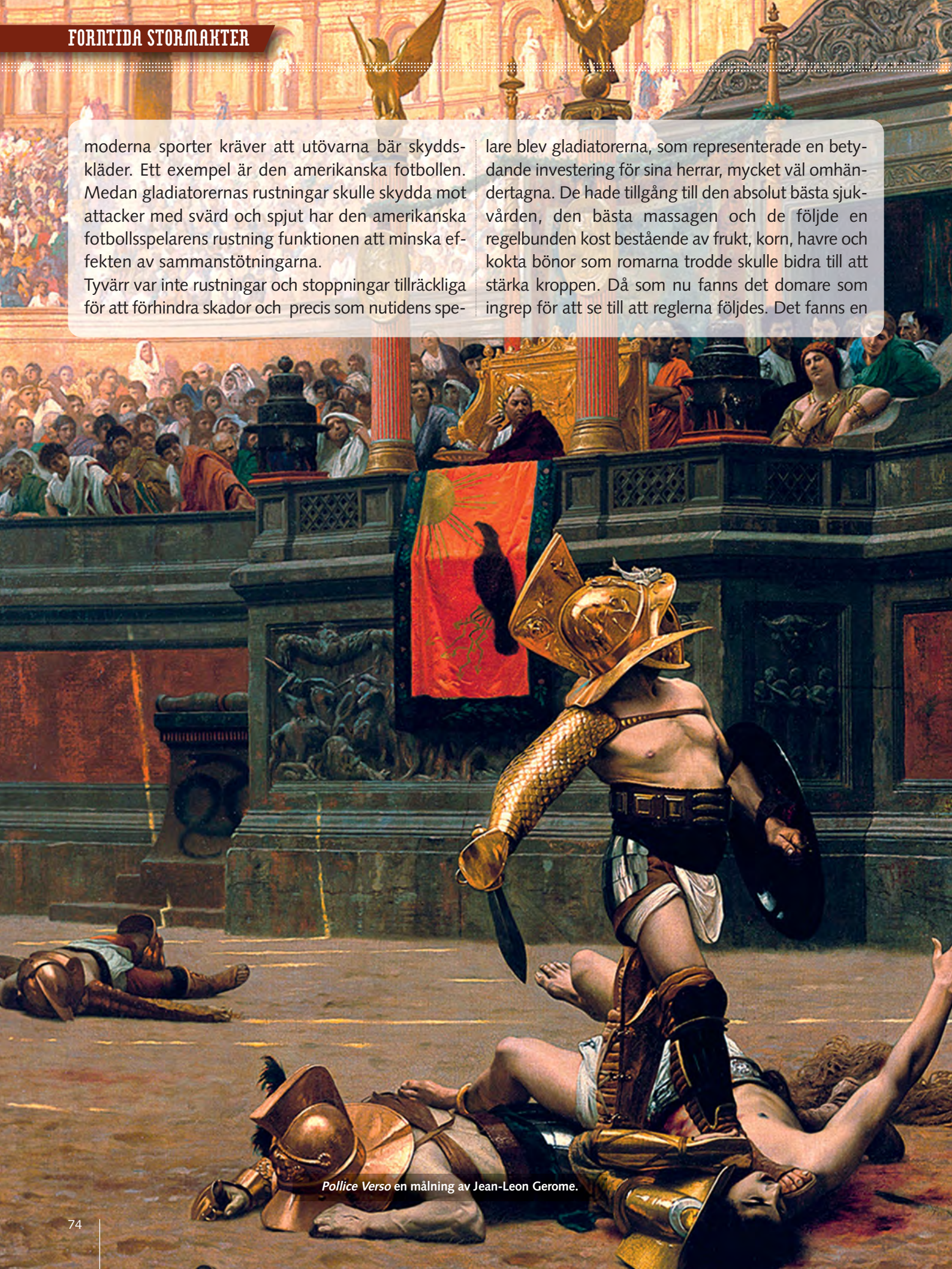
Ett stort mysterium omger stadens namn. Plutarchos hävdade inledningsvis att namnet härrörde från det folk, Pelasgerna, som grundade staden och ville ge ett namn som erinrade om deras skicklighet inom krigsföring, Rhome. Sedan föreslår han en annan rekonstruktion, trojanska flyktingar ledda av Aeneas som anlände till Laziokusten och grundade en stad på Palatinens kulle, som gavs ett namn från en av deras kvinnor, Rhome. Andra hävdar att stället att det härrör från det etruskiska ordet Ruma, som var det enda icke-indoeuropeiska språket i området.

moderna sporter kräver att utövarna bär skydds-
kläder. Ett exempel är den amerikanska fotbollen.
Medan gladiatorernas rustningar skulle skydda mot
attacker med svärd och spjut har den amerikanska
fotbollsspelarens rustning funktionen att minska ef-
fekten av sammanstötningarna.

Tyvärr var inte rustningar och stoppningar tillräckliga
för att förhindra skador och precis som nutidens spe-

lare blev gladiatorerna, som representerade en bety-
dande investering för sina herrar, mycket väl omhän-
dertagna. De hade tillgång till den absolut bästa sjuk-
vården, den bästa massagen och de följde en
regelbunden kost bestående av frukt, korn, havre och
kokta bönor som romarna trodde skulle bidra till att
stärka kroppen. Då som nu fanns det domare som
ingrep för att se till att reglerna följdes. Det fanns en

Pollice Verso en målning av Jean-Leon Gerome.

Grundandet av Rom

Den 21 april firas årsdagen av grundandet av staden, tidigare även känd som *Dies Romana*, eller *Romaia*, idag bättre känd som "Roms födelse". Enligt legenden som berättas även av Varrone författare och militär, var det Romulus, i sin tur var ättling efter Aeneas (den trojanska hjälten som anlät till Lazio efter slaget vid Troja) son. Romulus ska ha grundat staden Rom den 21 april, 753 f.Kr.

Från detta datum och framåt i historien börjar romarna sin tideräkning, som i själva verket definieras med den latinska benämningen *Ab Urbe condita* eller "från grundandet av staden". De stora romerska kejsare började senare fira Rom födelse som ett slags imperialistisk propaganda. Den första att fira Rom födelse var kejsar Claudius år 47, åtta hundra år efter stadens förmodade grundande.

seniordomare, som kallades "summa rudis", och en assistent för att hjälpa honom. De hade långa käppar som benämndes rudes, och med vilka de skilde motståndarna åt. De kunde stoppa eller avsluta matchen närhelst de ansåg det vara nödvändigt. En mosaik på det Nationella Arkeologiska Museet i Madrid avbildar en domare som tjänstgör under en gladiator tävling, som är tydligt identifierbar i en vit dräkt.

Liksom vår tids berömda idrottsmän deltar i tillställningar och

fester med kända personer, inbjöds på samma sätt gladiatorerna att närvara vid banketter och evenemang på begäran av kejsaren. Några av de senare som Caligula, Titus och Commodus älskade själva att delta på arenan som gladiatörer. Om ni älskar sport stöder ni förmodligen ett lag och på ett liknande sätt var det för de antika romarna. De stödde klasser av gladiatörer och varje grupp hade sitt egna namn: "secutarii" kallades de som stödde secutorerna, "parmula-

rii" de som stödde Thraex och Murmillo (de kallades så eftersom de var utrustade med små sköldar). Även den lokala rivaliteten spelade en viktig roll. På samma sätt som det idag händer att vissa grupper av fotbollsfans kommer ihop sig före eller efter en match, hände samma sak sporadiskt efter gladiatorernas kamper. Ett sådant tillfälle inträffade 59 e. Kr. i Pompeji under Neros regeringstid. Pompeji- och Nocerafans utväxlade så många förolämpningar att det blev upplöpt under

en serie av gladiatorspel. Sammandrabbningarna var så våldsamma att kejsaren blev tvungen att förbjuda spel i Pompeji i tio år. Denna episod är avbildad i en fresk på det Nationella Arkeologiska Museet i Neapel, tagen från en "domus" i Pompeji. Sportevenemang, starka känslor, besatthet av spel: ingenting har förändrats. Fans som dyrkar sina idoler och adrenalinet på högsta nivå är alla faktorer som går utöver tidens och kulturens gränser.

LARAN TOURS of Lazio

and VERITAS **ARCANA**

presents

Welcome to Lazio, the heart of the Roman Empire

A new project is born to promote tourism and culture between Sweden and Italy, by offering tailor-made, private itineraries, covering all 5 provinces of Lazio, for individuals, couples, families, and small/corporate groups.

Join us for all that Lazio offers: beautiful scenery, lakes, mountains & coastline.

We have researched the entire Lazio region in order to bring to you the best of everything: the most interesting places; the best restaurants; the most charming accommodation; the most relaxing beaches and... romantic hideaways. A new journey is ready for you.

A taste of Italy?

Try our wine tasting tour around the finest vineyards and olive groves...

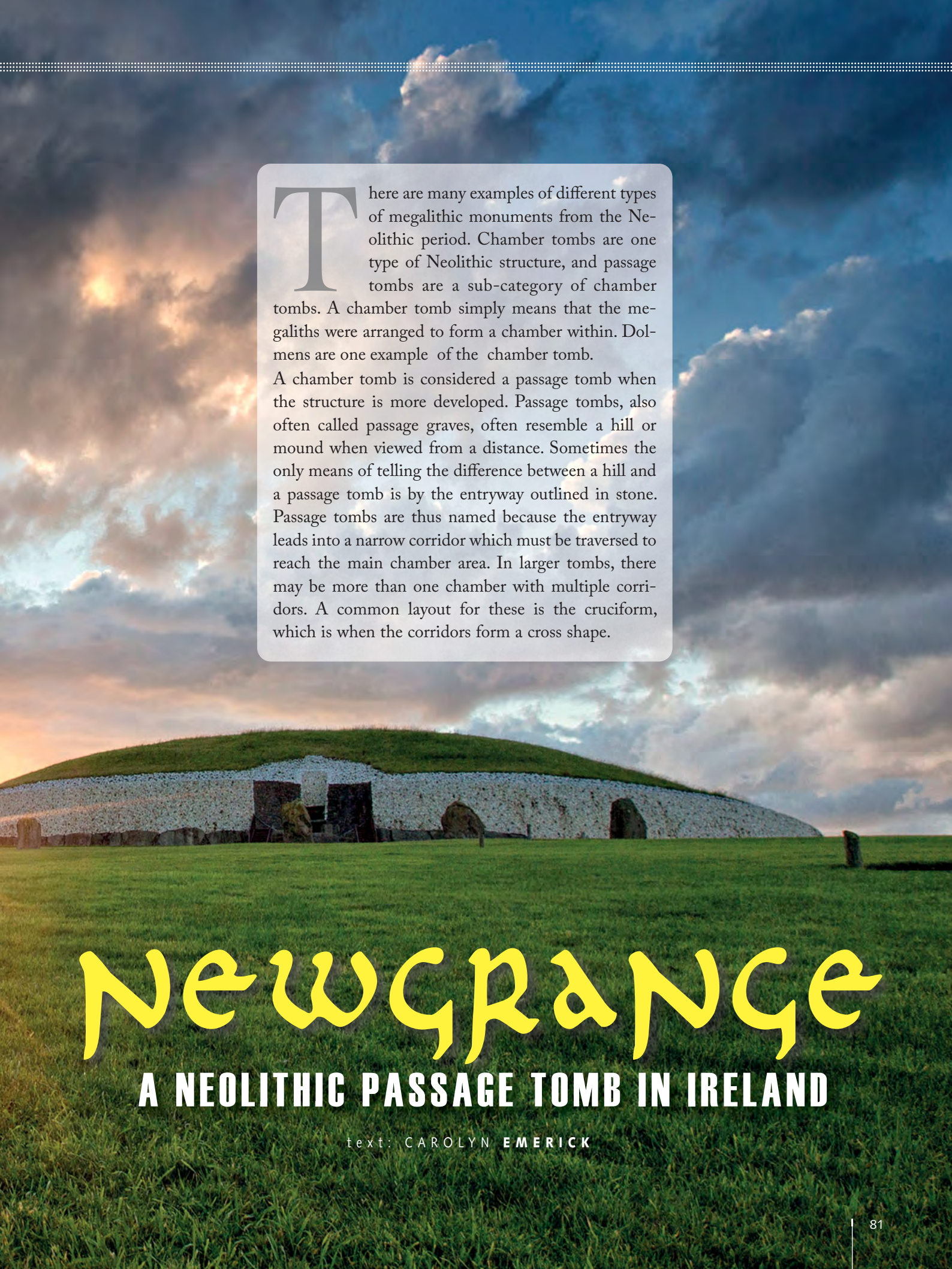
Läs Veritas Arcana och över
300 andra titlar på Ztory

www.ztory.com

© PHOTO WALLPAPERS.LUNEAN.COM

There are many examples of different types of megalithic monuments from the Neolithic period. Chamber tombs are one type of Neolithic structure, and passage tombs are a sub-category of chamber tombs. A chamber tomb simply means that the megaliths were arranged to form a chamber within. Dolmens are one example of the chamber tomb.

A chamber tomb is considered a passage tomb when the structure is more developed. Passage tombs, also often called passage graves, often resemble a hill or mound when viewed from a distance. Sometimes the only means of telling the difference between a hill and a passage tomb is by the entryway outlined in stone. Passage tombs are thus named because the entryway leads into a narrow corridor which must be traversed to reach the main chamber area. In larger tombs, there may be more than one chamber with multiple corridors. A common layout for these is the cruciform, which is when the corridors form a cross shape.

NEWGRANGE

A NEOLITHIC PASSAGE TOMB IN IRELAND

text: CAROLYN EMERICK

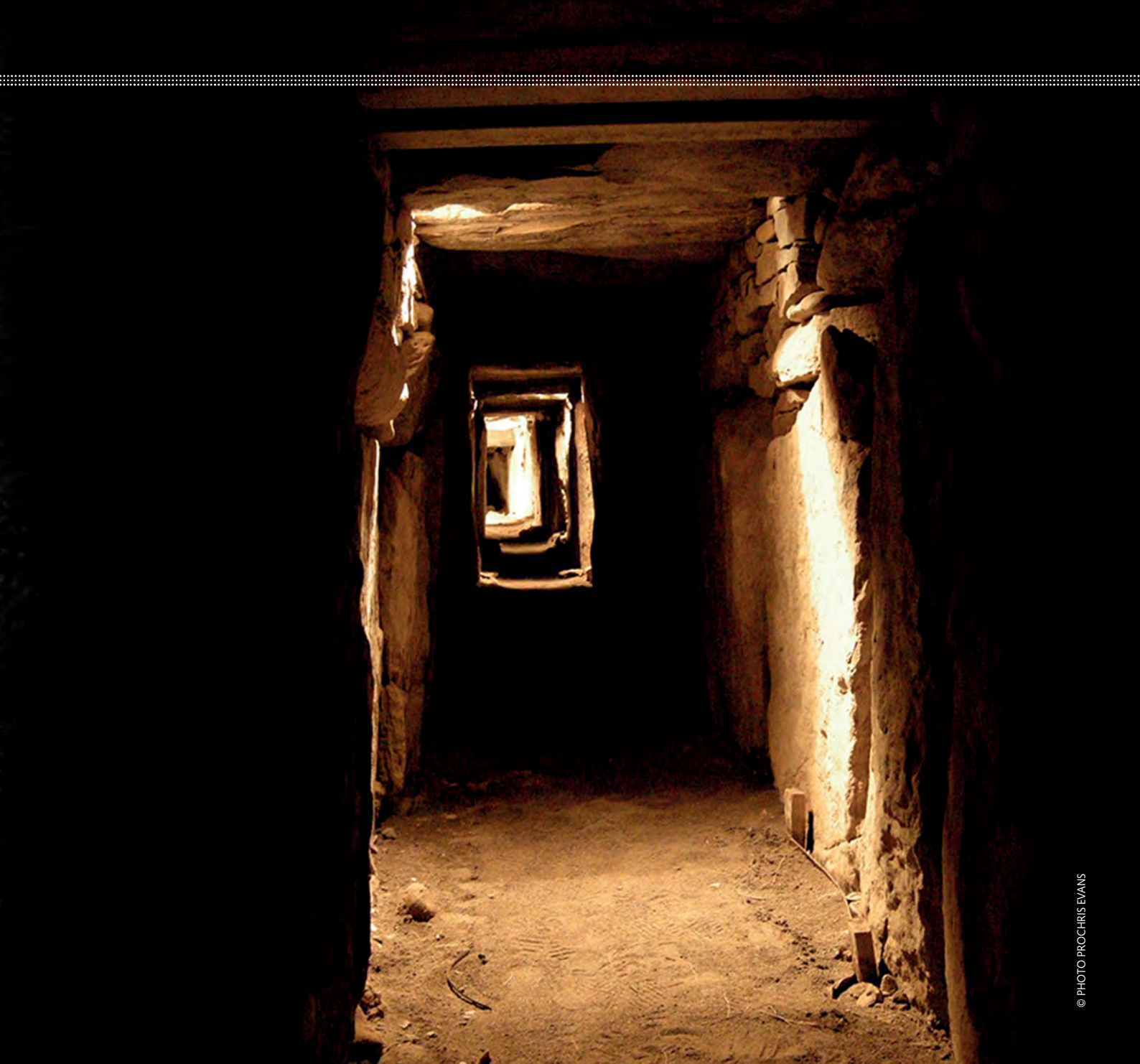
© PHOTO YOUNG SHANAHAN

Newgrange and Brú na Bóinne

Newgrange is one of the most famous Neolithic sites in Ireland, if not all of the British Isles. It is estimated to have been built in 3,200 B.C., which makes it 1,000 years older than Stonehenge and 600 years older than the Great Pyramid at Giza. It is located on a ridge along the Boyne River, forty miles north of Dublin near the town of Drogheda. It is part of the larger Brú na Bóinne complex, which also includes the Neolithic sites of Dowth and Knowth. Additionally, approximately forty smaller ancient grave sites are found in the area.

Together, all of the sites at the Brú na Bóinne complex are recognized as a UNESCO World Heritage site, and it is considered the largest and most important Neolithic complex in the world.

Although the original use of this passage tomb is not known, it is speculated to have had some kind of religious significance. The passageways were designed so that light floods the main corridor at dawn on the Winter Solstice, December 21, and also on the days just preceding and after the solstice.

© PHOTO PROCHRIS EVANS

What was its function?

Archaeologists have found human remains within the Newgrange tomb, showing that it had, indeed, been used as a burial site. However, ritual use of the site was so significant that some say Newgrange should be considered an ancient temple more than simply a tomb.

Newgrange appears to have been utilized for astrological, spiritual, religious, and ceremonial purposes. A useful comparison is with Medieval cathedrals where the larger population gathered for ceremonies and feast days, and where rulers and people of social and political importance were buried.

Solstice at Newgrange

Winter solstice seems to have been the major event of the year at Newgrange. On the days just before, during, and after the solstice (December, 21), light enters the chamber through an opening at dawn, and floods the main corridor with light. This is one of many examples of ancient time-keeping which marked the calendar year.

Anthropologists speculate that this event holds symbolic meaning. Not only would it mark the beginning of the new year, but also it celebrates the victory of light over dark, the return of the sun, and possibly renewal of life. Due to the association of Newgrange with the sun, some

Brú na bóinne complex.

Standing Stones at Newgrange.

have speculated that the Dagda, an ancient Irish god of the sun, may have been worshiped there. And, indeed, like other ancient sites, Newgrange's meaning likely changed over the years to the people who lived within the general vicinity.

Today, the tradition of recognizing the solstices has been revived, and ancient Neolithic sites such as Newgrange and Stonehenge are central gathering points of celebration. People from all walks of life come together to witness first hand what was considered sacred to our ancestors.

Among the groups who pay special attention to the revival of celebrating the turning of the astronomical seasons are modern pagans, who include both Neo-pagan as well as ancient religion reconstructionists.

Neolithic hut reconstruction (Brù na Bòinne).

More recent history at Newgrange

In Irish folklore, the site became known as Sí in Bhrú, the Fairy Mound of the Brú. This is consistent with other fairy lore of Ireland, where fairies (the Sí or sidhe) are associated with the dead and burial mounds.

The name Newgrange came about because the land in the

area came under the ownership of a monastery, Mellifont Abbey, whose monks used it as a grange to graze their livestock in the 12th century.

Presumably, by late Middle Ages to the Early Modern Period people believed the site to simply be a mound and

were not aware of the construction that lay beneath until it was discovered in 1699.

The restoration controversy

In the 20th century, serious efforts to excavate and study Newgrange were made. After decades of work, the decision was made to restore the site.

One main reason for restoration was to make the tomb open for tourists and other visitors. This aim in and of itself was controversial. Does making an ancient sacred site into a tourist destination sully its inherent sacredness by conflating its intent with profit? Is this an exploitation of heritage?

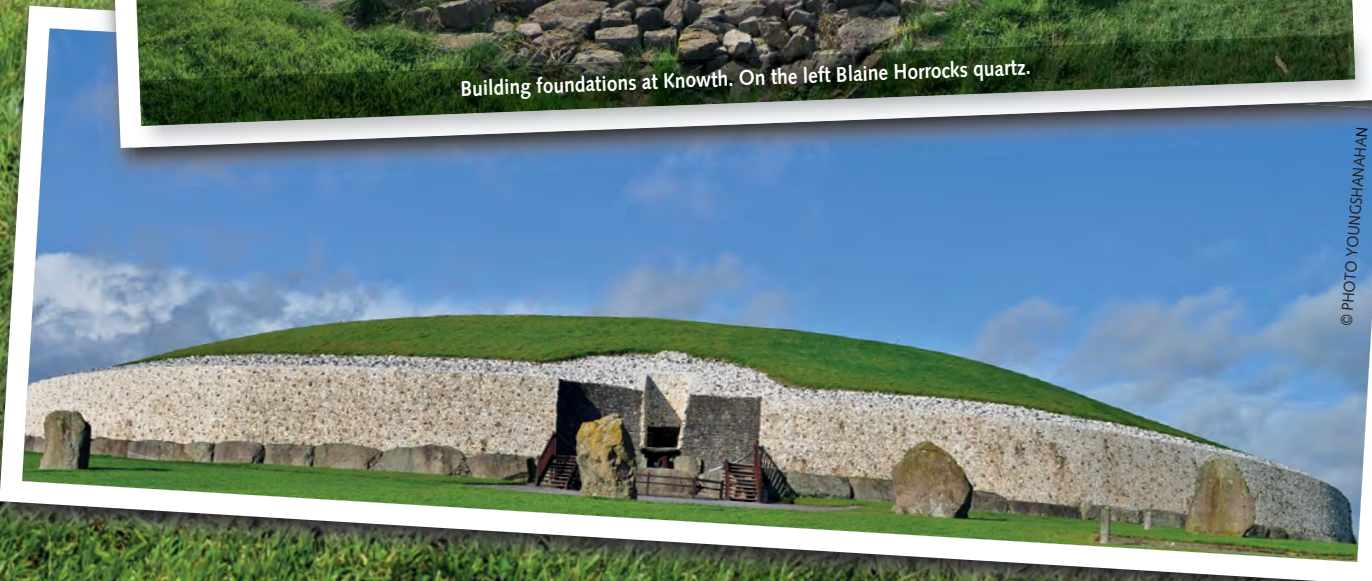
But, the other side of the coin is that by making a site such as this available to visitors, it becomes a living celebration of culture.

There was another layer to the controversy, however. Many archaeologists argue that the way in which the walls were reconstructed utilized technology not available to the original builders.

Not only that, but some believe it was rebuilt to look completely different than the original. A competing theory asserts that the quartz stones placed into the front exterior walls would have been laid about the ground, as was done with the restoration of the tomb nearby at Knowth.

Building foundations at Knowth. On the left Blaine Horrocks quartz.

© PHOTO YOUNGSHAWAHAN

A monument to our ancestors

Despite the controversies associated with the restoration, Newgrange stands once again as a place where people gather to celebrate the rebirth of the sun each winter.

It also serves as a monument to remember the great Neolithic cultures of Europe, which birthed the predecessors of our modern cultures.

Without these people and their fascination with the rotation of the Earth, celestial movements, and the natural world around them, we would not have the rich myths and cosmologies that followed them.

The mythologies of the ancients gave way to the folklore and folk customs of the Middle Ages, which can still be seen in our holiday celebrations today - many of which still fall around solstice and equinox markers.

© PHOTO KEVIN LAWVER

Carolyn Emerick writes about the history, mythology
and folklore of Northwestern Europe.
Follow her on www.facebook.com/carolynemerickwriter
or the website www.carolynemerick.com

PAGAN POEMS

Liminal Places

*Liminal places and moonlit faces,
dewdrops upon my skin.*

*Stardust traces and soft embraces,
a magical journey begins
Guided by voices, not by my choices
an ethereal pathway appears.*

*Following noises and Fae Folk rejoices,
their music drifts into my ears.*

*From behind a tree, looking at me
are antlers and two glowing eyes.*

Can it be? It could only be he.

The Horned One, his shadow belies.

*He made not a sound while he carried me down
to the bank by the side of the stream.*

*There on the ground, I thought I would drown
by passions awakened inside me.*

for info: www.carolynemerick.com

BRIGADMUSEUM

UPPLEVELSEMUSEET FÖR ALLA

www.brigadmuseum.se

GEBEL EL SILSILA

Join us in 10,000 years of archaeological discovery.

www.FriendsOfSilsila.com

{ coming soon }

Drs. John Ward & Maria Nilsson

THE GOATMUG

EN MUGG, DESIGN OCH KAFFE

Design, kreativitet och en aning tur (alltid välbehövligt), är ingredienserna som gett upphov till denna roliga idé i vårt samhälle av "must have": The Goatmug eller getmuggen. Projektet startades genom crowdfunding-sajten Kickstarter som fick stöd av mer än 10 000 personer och blev en omedelbar säljsuccé när den släpptes på marknaden för ca två år sedan. För vem gillar inte att dricka kaffet i favorit muggen? Designern Anze Miklavec verkar i vilket fall uppriktigt älska sitt kaffe. Muggen designades till formen som ett gethorn, och skapades av ett team från Equa, en grupp kreativa ungdomar som delar sin kär-

lek till kaffe. Deras filosofi är “vi gör vad vi älskar”, och målet var att göra ett av våra vanligaste föremål, kaffekoppen, till något unikt. Men vilket samband finns mellan kaffe och getter? Man ville göra en hyllning till huvudpersonerna i den mest kända legenden om kaffets uppkomst, nämligen getterna.

En version av historien

En version av historien går tillbaka till 700-talet, och berättar att det var getter på bete i Etiopien som upptäckte de välsmakande bären. Getternas herde, en viss Khaldi, såg sina djur återvända efter dagen, skuttande till fällan energiska, livliga och praktiskt taget oförmögna att sova. Han följde då nyfiken efter getterna för att finna orsaken och upptäckte buskar med röda bär som djuren ätit.

Han plockade med några bär och tog dessa till ett närliggande kloster för att undersöka de märkliga frukterna. Men när munkarna smakade på dem kastades bären genast i elden på grund av den bittra smaken. Kaffets historia började därmed från denna gest.

Bären rostades på elden och sakta spreds en doft vi känner väl igen idag.

Munkarna släckte då elden och förberedde en dryck av de rostade bären som de blandade med kokande vatten, låter det bekant? Från denna stund hjälpte drycken munkarna att hålla sig vakna under kvällsbönen och idag hjälper den oss att börja dagen på bästa sätt. Detta är historien bakom muggens namn, The Goatmug.

Muggen är 100% läckfri och kaffet håller sig varmt i minst två timmar. Dess-utom medföljer en speciell mugghållare som fungerar som ett stativ för muggen, idealisk för skrivbordet. Det finns också ett löstagbart handtag justerbart i längd, perfekt för ryggsäcken när man pendlar.

På jobbet, cykeln eller tåget, det spelar ingen roll, inget kommer att kunna förstöra din kaffepaus. Kanske kan sista droppen av det varma kaffet bidra till just ditt kreativa ögonblick, vem vet?

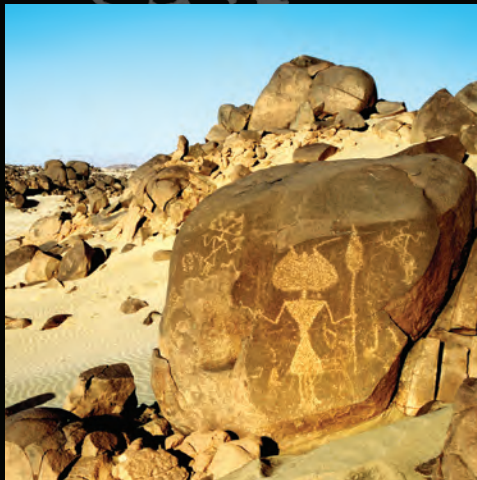
Info: <http://www.goat-story.com>

THE
DAWN
OF

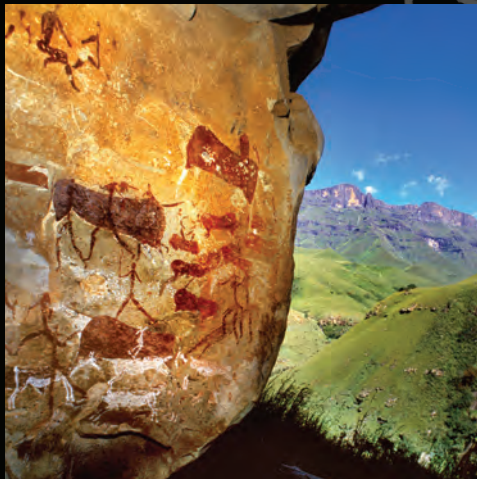
IMAGINATION

NIGER

NAMIBIA

SOUTH AFRICA

KENYA

ROCK ART IN AFRICA

LOST STONES

THE PRESELI BLUESTONE PEOPLE

FROM THE LAND OF MYSTERY AND ENCHANTMENT
WE BRING YOU THE WIDEST VARIETY OF PRESELI BLUESTONE TREASURES AVAILABLE IN THE WORLD

The Preseli Hills have long been accredited by experts as the source of the Bluestones at Stonehenge.

Our Bluestones are the only ones that come to you directly from these hills

We use the sun that shines on these hills and the water that flows down them to help us craft these amazing pieces for you.

Every piece is designed and hand crafted here in the hills by a single craftsman.

FOR INFO: WWW.LOSTSTONES.CO.UK
ART@ARCANA.SE

Runtastic.com

sleep tracking

calories burned
542kcal

runtastic®
ORBIT

Your activity,
fitness & sleep tracker

